

جمهوری اسلامی ایران
وزارت امور اقتصادی و دارایی

معاونت امور اقتصادی

گزارش وضعیت ایران در شاخص سهولت انجام
کسب و کار سال ۲۰۱۸ میلادی بانک جهانی و
راهکارهای پیشنهادی ارتقای آن

دفتر پایش و بهبود محیط کسب و کار

آبان ماه ۱۳۹۶

به نام خدا

گزارش وضعیت ایران در شاخص سهولت انجام کسب و کار سال ۲۰۱۸ میلادی بانک جهانی و راهکارهای
پیشنهادی ارتقای آن

تهیه و تنظیم دفتر پایش و بهبود محیط کسب و کار

تاریخ انتشار آبان ماه ۱۳۹۶

کد سند ۹۶۵۵۱۵۱۰۵۲

فهرست

۲	مقدمه.....	۱-
۳	نماگر شروع کسب و کار.....	۲-
۷	نماگر اخذ مجوزهای ساخت و ساز.....	۳-
۱۰	نماگر دسترسی به برق.....	۴-
۱۴	نماگر اخذ اعتبار.....	۵-
۱۷	نماگر ثبت مالکیت.....	۶-
۲۴	نماگر پرداخت مالیات.....	۷-
۲۷	نماگر تجارت فرامرزی.....	۸-
۳۱	نماگر حمایت از سرمایه‌گذاران خرد.....	۹-
۳۵	نماگر الزام‌آور بودن اجرای قراردادها.....	۱۰-
۳۹	نماگر ورشکستگی و پرداخت دیون.....	۱۱-
۴۳	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری.....	۱۲-

۱- مقدمه

بر اساس آخرین گزارش سهولت انجام کسب و کار بانک جهانی (DB2018)، امتیاز ایران در شاخص کل سهولت انجام کسب و کار از ۵۶/۲۲ به ۵۶/۴۸ بهبود یافته است.^۱ علی‌رغم افزایش ۰/۲۶ امتیازی، سرعت انجام اصلاحات کشور نسبت به سایر کشورهای جهان کمتر بوده و موجب شده جایگاه بین‌المللی کشور نسبت به سال گذشته ۴ رتبه تنزل یابد. شایان ذکر است، طی چهار سال گذشته دستگاه‌های اجرایی متولی بهبود محیط کسب و کار اقدامات مؤثری در این خصوص انجام داده‌اند که بعضاً در گزارش‌های بین‌المللی نیز انعکاس یافته است. به عنوان مثال، اقداماتی از قبیل ایجاد سامانه جامع ثبت شرکت‌ها و الکترونیکی کردن فرایندهای ثبت شرکت توسط اداره ثبت شرکت‌ها و مؤسسات غیرتجاری، کاهش زمان اخذ انشعاب فاضلاب توسط وزارت نیرو و توسعه سامانه پنجره واحد تجاری الکترونیکی در گمرکات اجرایی کشور توسط گمرک جمهوری اسلامی ایران انجام گرفته که توسط بانک جهانی مورد پذیرش قرار گرفته است. وزارت امور اقتصادی و دارایی نیز در کنار ساماندهی مجوزهای کسب و کار و تسهیل فرایندهای ارائه مجوزها و خدمات، با مطالعه و بررسی عملکرد کشورهای موفق، اقدامات مورد نیاز برای بهبود جایگاه کشور در شاخص انجام کسب و کار را شناسایی و طی مصوبه شماره ۲۳۱۱۰/ت/۵۳۰۷۹ هـ مورخ ۱۳۹۶/۳/۱ هیأت وزیران تصویب نموده است.

با توجه به این که بهبود نماگرهایی نظیر حمایت از سرمایه‌گذاران خرد، ورشکستگی و پرداخت دیون، الزام‌آور بودن اجرای قراردادهای و اخذ اعتبارات مستلزم ارتقای کیفیت قوانین و مقررات و به ویژه ایجاد ظرفیت‌های قانونی لازم برای ایجاد شفافیت، اصلاح و بهبود فرایندهای ارائه خدمات بخش عمومی و افزایش ضمانت اجرای قوانین موجود در این حوزه می‌باشد و از سویی روند اصلاحات سایر کشورها بسیار سریع است، مقوله بهبود محیط کسب و کار، اهتمام و مساعدت سایر قوا را نیز طلب می‌کند و عملاً مکلف نمودن دولت بدون در نظر گرفتن ضمانت اجرایی لازم، دستاورد محدودی خواهد داشت. در این گزارش پس از شرح رتبه و امتیاز هر کدام از ده نماگر کسب و کار، به ارائه راهکار برای بهبود جایگاه بین‌المللی کشور در نماگرهای انجام کسب و کار بانک جهانی پرداخته می‌شود.

---

۱. امتیاز فاصله تا اقتصاد پیشرو بین ۰ تا ۱۰۰ است و هرچه این امتیاز به ۱۰۰ نزدیک‌تر باشد، وضعیت کشور در شاخص بهتر است.

۲- نماگر شروع کسب و کار

شروع کسب و کار: بهبود امتیاز فاصله تا اقتصاد پیشرو از ۸۵/۰۵ به ۸۵/۱۶ (بهبود رتبه از ۱۰۲ به ۹۷)؛^۲

بر اساس گزارش سال ۲۰۱۸ میلادی بانک جهانی، تعداد مراحل نماگر شروع کسب و کار ۸/۵ مرحله، زمان انجام این مراحل ۱۵ روز و هزینه آن ۱/۴ درصد از درآمد سرانه است. با این حال علی‌رغم افزایش هزینه شروع کسب و کار از ۱/۱ به ۱/۴ درصد از درآمد سرانه، امتیاز و رتبه کشور در این نماگر، به دلیل کاهش زمان از ۱۵/۵ به ۱۵ روز در گزارش بانک جهانی (کاهش زمان ثبت شرکت مردان از ۱۵ روز به ۱۴/۵ روز و کاهش زمان ثبت شرکت زنان از ۱۶ روز به ۱۵/۵ روز)، بهبود یافته است.

جدول ۱. مقایسه مؤلفه‌های نماگر شروع کسب و کار طی سال‌های ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸ میلادی

مؤلفه	گزارش ۲۰۱۷	گزارش ۲۰۱۸
رتبه	۱۰۲	۹۷
امتیاز فاصله تا اقتصاد پیشرو	۸۵/۰۵	۸۵/۱۶
تعداد مراحل	۸/۵	۸/۵
مدت زمان (روز)	۱۵/۵	۱۵
هزینه (درصد از درآمد سرانه)	۱/۱	۱/۴
حداقل سرمایه (درصد از درآمد سرانه)	۰	۰

Source: Doing Business 2018

همچنین در میان ۲۰ کشور منطقه منا، ایران پس از کشورهای عمان (رتبه ۳۱)، مراکش (رتبه ۳۵)، امارات (رتبه ۵۱)، بحرین (رتبه ۷۵) و قطر (رتبه ۸۹)، در رتبه ششم قرار دارد.

شکل ۱. مقایسه امتیاز و رتبه ایران و کشورهای منطقه منا در نماگر شروع کسب و کار سال ۲۰۱۸ میلادی

۲. با توجه به این که بانک جهانی گزارش بازبینی سال ۲۰۱۷ میلادی را منتشر نکرده و فقط بازبینی امتیاز فاصله تا اقتصاد پیشرو را اعلام کرده است، فقط امتیاز هر نماگر بر اساس گزارش بازبینی ۲۰۱۷ بوده و رتبه و مؤلفه‌ها بر اساس متدولوژی گزارش سال ۲۰۱۷ است.

دستگاه‌هایی از قبیل اداره کل ثبت شرکت‌ها و مؤسسات غیرتجاری، سازمان امور مالیاتی کشور، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، قوه قضائیه و سازمان تأمین اجتماعی، مهم‌ترین دستگاه‌های مسئول در حوزه نماگر شروع کسب‌وکار هستند. در جدول زیر مراحل مورد نیاز برای ثبت یک شرکت در ایران بر اساس گزارش بانک جهانی ارائه شده است.

جدول ۲. خلاصه‌ای از جزئیات فرایندهای شروع کسب‌وکار به همراه زمان و هزینه مربوط به آن‌ها در ایران

ردیف	مرحله	زمان (روز)	هزینه
۱	<p>اخذ اجازه از شوهر برای شروع فعالیت اقتصادی</p> <p>بر طبق ماده ۱۱۱۷ قانون مدنی، شوهر می‌تواند زن خود را از حرفه یا صنعتی که منافی مصالح خانوادگی یا حیثیات خود یا زن باشد منع کند. بدین ترتیب یک زن متأهل برای راه‌اندازی یک فعالیت اقتصادی و آغاز فرایند ثبت شرکت مستلزم اخذ اجازه از شوهر است.</p> <p>مرجع: محل اقامت</p>	۱	بدون هزینه
۲	<p>اخذ گواهی عدم سوء پیشینه</p> <p>بر طبق مواد ۱۱۱ و ۱۴۷ اصلاحی قانون تجارت، به منظور ثبت شرکت باید گواهی عدم سوء پیشینه تمامی مدیران شرکت ارائه شود.</p> <p>مرجع: دفاتر خدمات الکترونیکی پلیس +۱۰</p>	۵	۲۰۰ هزار ریال (۵۰ هزار ریال بابت سابقه کیفری و ۱۵۰ هزار ریال به حساب وزارت دادگستری در تهران)
۳	<p>رزرو یک نام منحصر به فرد برای شرکت، ثبت در اداره ثبت شرکت‌ها و پرداخت هزینه ثبت</p> <p>برای ثبت شرکت در اداره ثبت شرکت‌ها، ارائه مدارک زیر الزامی است:</p> <ul style="list-style-type: none"> - اساسنامه با امضای همه سهام‌داران؛ - اساسنامه‌ای که بیانگر پذیرهنویسی تمامی سهام است؛ - صورت جلسه مجمع عمومی مؤسسان و اعضای هیأت مدیره؛ - صورت جلسه سهام‌داران که حاوی نتایج انتخاب اولین مدیران و بازرسان است؛ - بیانیه کتبی که بیانگر پذیرش موقعیت مدیریت و بازرسی است؛ - کارت ملی و کپی برابر با اصل شناسنامه سهام‌داران و بازرسان؛ - نام روزنامه کثیرالانتشاری که آگهی شرکت در آن منتشر می‌شود. <p>برای پرونده هر درخواست یک بارکد صادر می‌شود و هر باجه در داخل اداره ثبت که پرونده را تحویل می‌گیرد از زمان ورود تا خروج تحولات آن را پیگیری می‌کند. علاوه بر این، یک سامانه پرداخت الکترونیکی از طریق کارت بانکی و یک دستگاه برای پرداخت هزینه‌های ثبت مورد استفاده قرار می‌گیرد.</p> <p>مرجع: اداره ثبت شرکت‌ها</p>	۳	۵۲۵ هزار ریال برای ثبت و ۴۰ هزار ریال برای جستجو و رزرو نام
۴	<p>درج آگهی ثبت شرکت در روزنامه رسمی و روزنامه کثیرالانتشار منتخب</p> <p>انتشار مستقیم آگهی تأسیس شرکت در روزنامه رسمی و روزنامه کثیرالانتشار و یا تحویل مدارک آن به اداره پست برای ارسال روزنامه رسمی امکان‌پذیر است. این فرایند بین ۱۵ تا ۳۰ روز به طول می‌انجامد. با این روش ضرورتی برای معطل شدن صاحبان کسب و کار تا زمان انتشار وجود ندارد. به محض تحویل اطلاعیه ثبت به روزنامه رسمی برای انتشار، تصویری از اطلاعیه ممه‌ور به مهر روزنامه رسمی می‌شود که به منزله در فرایند انتشار بودن اطلاعیه است. این اطلاعیه ممه‌ور به مهر روزنامه رسمی، از همان ارزش اطلاعیه منتشر شده در روزنامه برخوردار است. با در اختیار داشتن این اطلاعیه شرکت قادر به انجام سایر فرایندهای رسمی برای راه‌اندازی است.</p> <p>مرجع: روزنامه رسمی</p>	۱	۱۴۰ هزار ریال برای روزنامه‌های رسمی و ۲۴۰ هزار ریال برای روزنامه‌های کثیرالانتشار

ردیف	مرحله	زمان (روز)	هزینه
۵	اطلاع‌رسانی به سازمان امور مالیاتی در خصوص شروع فعالیت‌های اقتصادی	۱	بدون هزینه
۶	ثبت‌نام برای مالیات بر ارزش افزوده	۲	بدون هزینه
۷	اخذ دفاتر پلمپ شده حسابداری ظرف ۳۰ روز پس از تاریخ ثبت	کمتر از یک روز (آنلاین)	۱۰۰ هزار ریال
۸	پرداخت حق تمبر گواهی سهام در فاصله زمانی ۶۰ روز پس از تاریخ ثبت شرکت	۱	۰/۰۵ درصد از ارزش اسمی سرمایه سهام پذیره‌نویسی شده
۹	ثبت‌نام کارگران در نظام تأمین اجتماعی از طریق تشکیل پرونده برای همه کارمندان در اداره کار و اخذ کد کارگاه	۱	بدون هزینه

Source: Doing Business 2018

راهکارهای پیشنهادی به منظور بهبود جایگاه کشور در نماگر شروع کسب‌وکار

- ابطال بخشنامه شماره ۹۰/۱۸۹۷۵۱ مورخ ۱۳۹۰/۱۰/۱۹ سازمان ثبت اسناد و املاک کشور در خصوص ارائه گواهی عدم سوء پیشینه؛
- ایجاد امکان انجام درخواست انتشار آگهی ثبت از طریق درگاه ثبت شرکت‌ها توسط روزنامه رسمی و اداره ثبت شرکت‌ها؛ به نحوی که مرحله درج آگهی شرکت در روزنامه رسمی به صورت کامل از طریق درگاه ثبت شرکت‌ها صورت گیرد و نیازی به رجوع به سامانه روزنامه رسمی نباشد؛
- بازنگری در قوانین و مقررات مرتبط با ثبت شرکت‌ها با رویکرد تسهیل فرایند ثبت شرکت‌ها و کاهش بوروکراسی اداری؛

- حذف یا اصلاح ماده ۱۱۱۷ قانون مدنی مبنی بر این که «شوهر می‌تواند زن خود را از حرفه یا صنعتی که منافی مصالح خانوادگی یا حیثیات خود یا زن باشد منع کند» زیرا بر اساس این ماده از قانون یک مرحله به مراحل شروع کسب و کار ایران افزوده شده است؛
- اجرایی شدن بند الف ماده (۲) تصویب‌نامه شماره ۲۳۱۱۰/ت/۵۳۰۷۹ هـ مورخ ۱۳۹۶/۳/۱ هیأت وزیران مبنی بر برقراری ارتباط به صورت پنجره واحد الکترونیکی میان سازمان‌های امور مالیاتی کشور و تأمین اجتماعی با اداره کل ثبت شرکت‌ها و مؤسسات غیرتجاری به نحوی که کلیه امور مالیاتی و بیمه‌ای مربوط به ثبت شرکت‌ها از طریق درگاه واحد اداره کل ثبت شرکت‌ها و مؤسسات غیرتجاری در کمتر از یک روز صورت پذیرد؛
- اجرایی شدن بند (ث) ماده (۲) تصویب‌نامه شماره ۲۳۱۱۰/ت/۵۳۰۷۹ هـ مورخ ۱۳۹۶/۳/۱ هیأت وزیران مبنی بر حذف فیزیکی ارائه گواهی بانکی پرداخت حداقل سرمایه شرکت‌های در حال تأسیس و افزایش سرمایه بعدی آن‌ها و اجرای آن به صورت الکترونیکی توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران با همکاری اداره کل ثبت شرکت‌ها و مؤسسات غیرتجاری؛
- فراهم ساختن امکان استفاده از امضای الکترونیکی در فرایند ثبت شرکت توسط دستگاه‌های مسئول این حوزه؛
- کاهش و حذف هزینه رزرو نام و حق‌الثبت از مراحل تأسیس و جانشینی آن به سایر خدمات از جمله خدمات مترادف دیگر به نحوی که هزینه رزرو نام و حق‌الثبت از مراحل تأسیس و انتقال آن به سایر مراحل و خدمات در دستور کار قرار گیرد. در رابطه با حقوق دولتی که برگرفته از مصوبات متعدد و فارغ از قانون تجارت می‌باشد، تمامی نقطه اثر حقوق دولتی در حوزه تأسیس بوده و در موضوعاتی مانند تغییرات و سایر خدمات ثبتی با حداقل منطقی و متعارف حقوق دولتی اخذ می‌گردد. لذا با توجه به این که در سطح بین‌الملل مبنای ارزیابی تأسیس شرکت می‌باشد، پیشنهاد می‌گردد هزینه‌های ثبتی از تأسیس در سایر مراحل سرشکن شود.

۳- نماگر اخذ مجوزهای ساختوساز

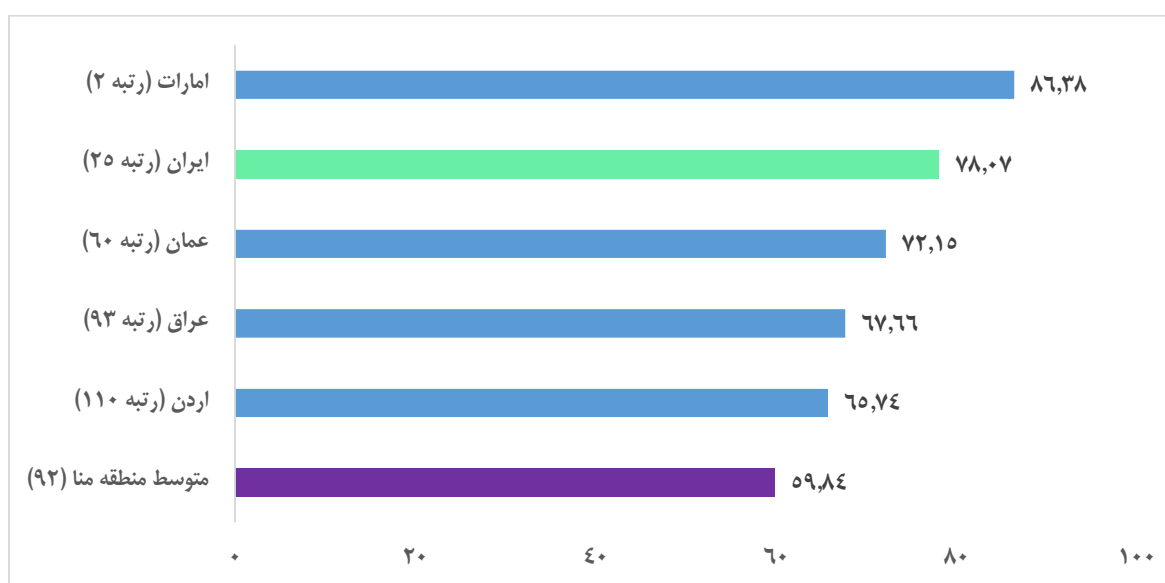
اخذ مجوزهای ساخت: کاهش امتیاز فاصله تا اقتصاد پیشرو از ۷۸/۵۰ به ۷۸/۰۷ (۲ پله بهبود رتبه از ۲۷ به ۲۵)؛
نماگر اخذ مجوزهای ساختوساز بهترین رتبه کشور را در میان نماگرهای ده‌گانه انجام کسب‌وکار بانک جهانی دارا است. با وجود عدم تغییر تعداد مراحل، زمان و شاخص کنترل کیفیت ساختمان نسبت به سال گذشته و افزایش هزینه بر اساس مفروضات بانک جهانی از ۱/۷ به ۲ درصد از ارزش انبار، رتبه کشور به دلیل افزایش زمان، تعداد مراحل و هزینه‌های کشورهایی مانند سوئد، گرجستان و مقدونیه و وضعیت بهتر ایران نسبت به سایر کشورها، در این نماگر ارتقا یافته است.

جدول ۳. مقایسه مؤلفه‌های نماگر اخذ مجوزهای ساختوساز طی سال‌های ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸ میلادی

مؤلفه	گزارش ۲۰۱۷	گزارش ۲۰۱۸
رتبه	۲۷	۲۵
امتیاز فاصله تا اقتصاد پیشرو	۷۸/۵۰	۷۸/۰۷
تعداد مراحل	۱۵	۱۵
مدت زمان (روز)	۹۹	۹۹
هزینه (درصد از ارزش انبار)	۱/۷	۲
شاخص کنترل کیفیت ساختمان (۰-۱۵)	۱۲/۵	۱۲/۵

Source: Doing Business 2018

در میان کشورهای منطقه منا، ایران پس از کشورهای امارات (رتبه ۲)، مراکش (رتبه ۱۷) و قطر (رتبه ۱۹) در جایگاه چهارم منا (سوم خاورمیانه) قرار گرفته است.

شکل ۲. مقایسه امتیاز و رتبه ایران و کشورهای منطقه منا در نماگر اخذ مجوزهای ساخت سال ۲۰۱۸ میلادی

شهرداری تهران، شرکت آب و فاضلاب، سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور و وزارت راه و شهرسازی از مهم‌ترین دستگاه‌های مسئول در حوزه نماگر اخذ مجوز ساخت و ساز به شمار می‌روند. در جدول زیر مراحل مورد نیاز برای اخذ مجوز ساخت در ایران بر اساس گزارش بانک جهانی ارائه شده است.

جدول ۴. خلاصه‌ای از جزئیات فرایندهای اخذ مجوز ساخت به همراه زمان و هزینه مربوط به آنها در ایران

ردیف	مرحله	زمان (روز)	هزینه
۱	استخدام شرکت ناظر مستقل	۱	بدون هزینه
۲	دریافت مجوز نقشه	۱	بدون هزینه
۳	دریافت بازرسی از محل	۱	۳۴۷۲۶۰۲ ریال
۴	اخذ مجوز دستور نقشه	۱۰	۸،۴۵۳،۹۰۰ ریال
۵	درخواست و اخذ مجوز ساخت شرکت سازنده	۳۰	۱۰،۶۲۵،۰۰۰ ریال
۶	اولین بازرسی از طرف شهرداری	۱	بدون هزینه
۷	دومین بازرسی از طرف شهرداری	۱	بدون هزینه
۸	سومین بازرسی از طرف شهرداری	۱	بدون هزینه
۹	چهارمین بازرسی از طرف شهرداری	۱	بدون هزینه
۱۰	پنجمین بازرسی از طرف شهرداری	۱	بدون هزینه

ردیف	مرحله	زمان (روز)	هزینه
۱۱	درخواست گواهی پایان کار به محض اتمام عملیات ساختمانی	۱	بدون هزینه
	شرکت سازنده باید پرونده محل ساخت را به همراه تمام گزارش‌های بازرسی که توسط مهندس ناظر در هر مرحله از ساخت امضا شده به دفتر خدمات الکترونیک ارائه کند. دفتر خدمات الکترونیک پرونده را به صورت اجمالی بررسی کرده و برای تعیین بازرس به شهرداری ارسال می‌نماید. بازرس بررسی می‌کند که خلافی نسبت به مجوزهای ساخت صورت نگرفته باشد، سپس یک پرونده عدم خلاف در شهرداری تشکیل می‌دهد.		
	گواهی پایان ساخت باید توسط افراد زیر امضا شود:		
	مدیر بخش صدور مجوز، مدیر نظارت فنی، معاون برنامه‌ریزی شهری، شهردار منطقه		
	زمانی که امضای تمام افراد اخذ گردید، گواهی پایان کار تصویب شده به دفتر خدمات الکترونیک مربوط برگردانده می‌شود که همین دفتر به شرکت سازنده اطلاع خواهد داد.		
۱۲	بازرسی نهایی	۱	بدون هزینه
۱۳	اخذ انشعاب فاضلاب	۴۹	۴۴,۸۵۷,۰۰۰
	اخذ انشعاب آب از شرکت آب و فاضلاب استان تهران ملاک قرار گرفته است.		
۱۴	اخذ انشعاب آب	۲۱	۷۴,۰۱۹,۰۰۰ ریال
	اخذ انشعاب آب از شرکت آب و فاضلاب استان تهران ملاک قرار گرفته است.		
۱۵	اخذ گواهی پایان کار	۱	۳۴۷۲۶۰۲ ریال
	هزینه اخذ گواهی پایان کار برابر با ۳۶۷۰ ریال است که از طریق دستگاه‌های خودپرداز و pos قابل پرداخت است. پرداخت این هزینه باید در زمان درخواست مجوز ساخت و ساز انجام گیرد.		

Source: Doing Business 2018

توضیح: مراحل ۱۴ و ۱۵ همزمان با سایر مراحل انجام می‌شوند.

جدول ۵. خلاصه‌ای از مکانیزم‌های کنترل کیفیت و ایمنی در ایران

نمره	پاسخ
۱۲/۵	شاخص کنترل کیفیت ساخت و ساز (۰-۱۵)
۱	شاخص کیفیت قوانین موجود در ساخت و ساز (۰-۲)
۱	قوانین و مقرراتی که با بخش ساخت و ساز در ارتباط هستند چگونه در دسترس هستند؟ (۰-۱) به صورت آنلاین و بدون هزینه در دسترس هستند.
۰	چه الزاماتی در بخش ساخت و ساز بوسیله قوانین و مقررات موجود، وبسایت‌های در دسترس، بوروشور و مجله به طور شفاف مشخص شده است؟ (۰-۱)
۱	لیست اسناد و مجوزهای مورد نیاز
۱	شاخص کنترل کیفیت قبل از ساخت (۰-۱)
۱	چه کسی در کمیته یا تیم واحد مربوط به صدور جواز ساخت با درخواست مجوز ساخت موافقت می‌کند؟ (۰-۱)
۲	شاخص کنترل کیفیت در طول دوره ساخت و ساز (۰-۳)
۱	طبق قوانین موجود چه نوع از بازرسی در حین ساخت و ساز نیاز است؟ (۰-۲)
۱	بازرسی توسط مهندس خارجی و یا شرکت. بازرسی‌های سرزده
۱	آیا در طول انجام ساخت و ساز بازرسی قانونی از فرایند ساخت انجام می‌گیرد؟ (۰-۱)
۱	بازرسی اجباری همیشه در عمل انجام می‌شود.

نمبره	پاسخ
۳	شاخص کنترل کیفیت پس از ساخت و ساز (۰-۳)
۲	آیا مطابق قانون بازرسی نهایی برای بررسی این موضوع که در ساخت و ساز مقررات و ضوابط موجود رعایت شده‌اند یا نه وجود دارد؟ (۰-۲)
۱	بله، بازرسی نهایی توسط سازمان دولتی انجام می‌شود. بله، مهندس خارجی گزارش بازرسی نهایی را ارائه می‌کند.
۱	آیا مطابق با قوانین موجود بازرسی نهایی در عمل اتفاق می‌افتد؟ (۰-۱)
۱/۵	شاخص سازمان بیمه‌گر و مسئولیت‌پذیر (۰-۲)
۰/۵	کدام بخش مسئول رسیدگی به نقص‌ها و مشکلات حوزه ساخت و ساز می‌باشد؟ (۰-۱)
۱	مهندس یا معمار
۱	مطابق با قانون کدام بخش مسئول بیمه‌گذاری برای پوشش عیوب و یا مشکلات احتمالی پیش آمده در ساخت و ساز می‌باشد؟ (۰-۱)
۱	شرکت سازنده
۴	شاخص گواهینامه‌های حرفه‌ای (۰-۴)
۲	مسئولی که تائید می‌کند که آیا نقشه معماری ساختمان با قوانین و مقررات موجود مطابقت دارد یا نه، چه شرایط و مدارکی باید داشته باشد؟ (۰-۲)
۲	دارای مدرک مهندسی یا معماری و گذراندن یک آزمون گواهینامه.
۲	مهندس ناظر ساکن در ساختمان چه مدارکی نیاز دارد؟ (۰-۲)
۲	دارای مدرک مهندسی یا معماری و گذراندن یک آزمون گواهینامه.

Source: Doing Business 2018

راهکارهای پیشنهادی به منظور بهبود جایگاه کشور

- الزام وزارت راه و شهرسازی (با همکاری شهرداری) به کاهش ۵ مرحله بازدید از انبار در حال ساخت (مشخصات انبار با توجه به مفروضات بانک جهانی)؛
- اجرایی شدن تبصره بند (الف) ماده (۳) تصویب‌نامه شماره ۲۳۱۱۰/ت/۵۳۰۷۹ ه مورخ ۱۳۹۶/۳/۱ هیأت وزیران مبنی بر الزام شرکت‌های آب و فاضلاب به کاهش زمان لازم برای اخذ انشعابات آب و فاضلاب به کمتر از ۱۰ روز کاری از زمان تحویل مدارک توسط متقاضی به درگاه واحد شهرداری؛
- الزام وزارت راه و شهرسازی و شهرداری به درج کلیه قوانین و مقررات و فرایندها و الزاماتی که سازندگان برای اخذ دستور نقشه، مجوز ساخت، پایان کار و ... نیاز دارند، در سامانه شهرداری.

۴- نماگر دسترسی به برق

دسترسی به برق: کاهش امتیاز فاصله تا اقتصاد پیشرو از ۶۹/۱۵ به ۶۸/۴۳ (تنزل رتبه از ۹۴ به ۹۹)؛

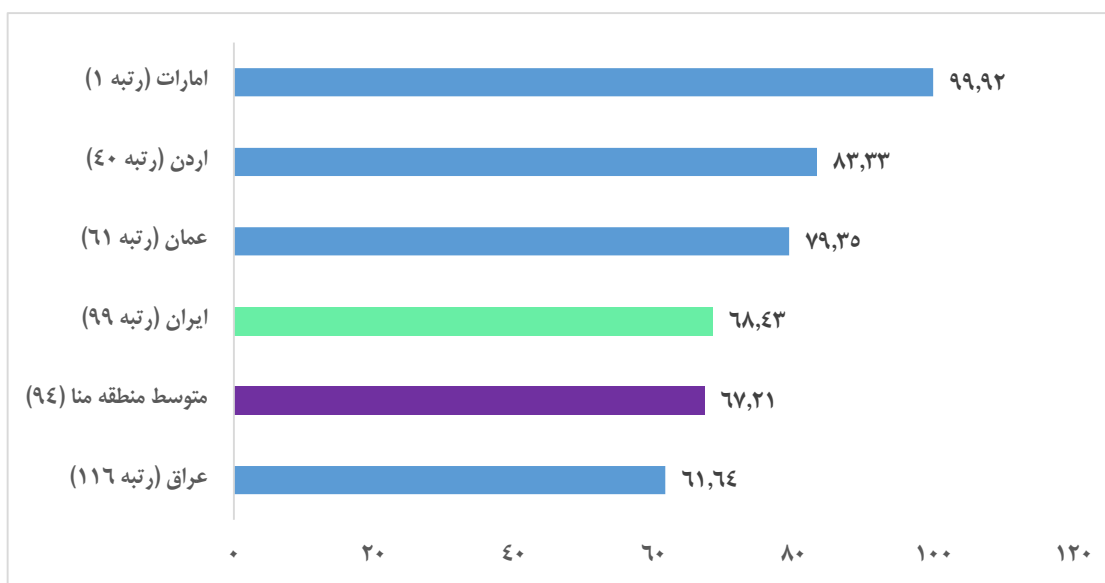
دلیل تنزل رتبه ایران در این نماگر، افزایش هزینه دسترسی به برق بوده است، به گونه‌ای که هزینه از ۸۲۸/۶ درصد از درآمد سرانه در گزارش ۲۰۱۷ به ۱۰۶۴/۹ درصد از درآمد سرانه در گزارش ۲۰۱۸ افزایش یافته است.

جدول ۶. مقایسه مؤلفه‌های نماگر دسترسی به برق طی سال‌های ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷ میلادی

مؤلفه	گزارش ۲۰۱۷	گزارش ۲۰۱۸
رتبه	۹۴	۹۹
امتیاز فاصله تا اقتصاد پیشرو	۶۹/۱۵	۶۸/۴۳
تعداد مراحل	۶	۶
مدت زمان (روز)	۷۷	۷۷
هزینه (درصد از درآمد سرانه)	۸۲۸/۶	۱۰۶۴/۹
شاخص قابلیت اطمینان از عرضه و شفافیت تعرفه‌ها (۸-۰)	۵	۵

Source: Doing Business 2018

در میان کشورهای منطقه منا، کشورهای نظیر امارات (رتبه ۱)، اردن (رتبه ۴۰) و عمان (رتبه ۶۱) وضعیت بهتری نسبت به ایران دارند و کشور در این نماگر در جایگاه سیزدهم قرار گرفته است.

شکل ۳. مقایسه امتیاز و رتبه ایران و کشورهای منطقه منا در نماگر دسترسی به برق سال ۲۰۱۸ میلادی

وزارت نیرو به عنوان اصلی‌ترین متولی نماگر دسترسی به برق محسوب می‌شود. جزئیات فرایندهای دسترسی به برق در ایران در جدول شماره ۷ ارائه شده است.

جدول ۷. خلاصه‌ای از جزئیات فرایندهای دسترسی به برق به همراه زمان و هزینه مربوط به آنها در ایران

ردیف	مرحله	زمان (روز)	هزینه
۱	ارائه درخواست برای اخذ انشعاب برق از طرف متقاضی به شرکت برق منطقه‌ای تهران و انتظار برای بازرسی بیرونی	۹	بدون هزینه
	متقاضی باید شخصاً درخواست را به انضمام گواهی نوع فعالیت مورد نظر به شرکت برق منطقه‌ای تهران ارائه کند. مسئول: شرکت توزیع برق منطقه‌ای تهران		هزینه

ردیف	مرحله	زمان (روز)	هزینه
۲	شرکت برق منطقه‌ای تهران بازرسی بیرونی را انجام می‌دهد پس از طی مراحل مربوط به درخواست، یک مهندس از طرف شرکت برق منطقه‌ای تهران برای ارزیابی ظرفیت موجود شبکه و امکان افزوده شدن انشعاب جدید از محل بازدید خواهد کرد. بازدید ضروری است چرا که نقشه انشعابات به روز نیستند. علاوه بر آن شرکت برق منطقه‌ای تهران این موضوع را کنترل خواهد کرد که آیا میزان مصرف برآورد شده از طرف متقاضی صحیح است یا خیر. پس از این مرحله شرکت می‌تواند هزینه‌های انشعاب جدید را برآورد کند که باید در بانک پرداخت شود. ضمناً متقاضی در زمان ارائه درخواست، قراردادی با شرکت امضا می‌کند. مسئول: شرکت توزیع برق منطقه‌ای تهران	۱	۵ میلیون ریال
۳	متقاضی تأیید شرکت برق منطقه‌ای تهران را درباره طراحی پست اختصاصی برق دریافت می‌کند برای اتصال انشعاب AKV ۱۴۰ به احتمال زیاد نصب یک پست ضروری است. یک شرکت خصوصی پست را طراحی می‌کند و برای تأیید به شرکت برق منطقه‌ای تهران ارائه می‌کند. مسئول: شرکت توزیع برق منطقه‌ای تهران	۲۰	۱۴۰۰۰ دلار آمریکا
۴	متقاضی مواد مورد نیاز کارهای بیرونی را تهیه می‌کند عملیات اجرایی بیرونی مستلزم ایجاد تأسیسات برای یک پست فرعی اختصاصی است. معمولاً شرکت توزیع فاقد ترانس می‌باشد. متقاضیان یا باید از بازار آزاد خریداری نمایند و یا قیمت بازاری آن را به شرکت توزیع بپردازند تا از طرف آنها تجهیزات را خریداری نماید. برای پروژه‌های کوچک معمولاً شرکت توزیع، تجهیزات را خریداری می‌کند و برای پروژه‌های بزرگ، متقاضیان خودشان نیز می‌توانند تجهیزات را خریداری کنند. معمولاً شرکت توزیع خودش تجهیزات را خریداری می‌نماید. اگر متقاضی، تجهیزات را خریداری نماید بایستی گواهی از شرکت توزیع ارائه دهد. مسئول: بازار	۷	۵۰۰۰ دلار آمریکا
۵	متقاضی عملیات اجرایی بیرونی را از شرکت برق منطقه‌ای دریافت می‌کند شرکت برق منطقه‌ای تهران عملیات اجرایی بیرونی را با نصب پست و برقراری اتصال آن به شبکه ولتاژ متوسط به انجام می‌رساند. مسئول: شرکت توزیع برق منطقه‌ای تهران	۳۵	۳۰۰،۰۰۰ دلار آمریکا
۶	نصب کنتور و بازرسی نهایی از طرف شرکت برق منطقه‌ای تهران زمانی که کارها به اتمام می‌رسند و متقاضی کنتور را خریداری می‌کند، یک بخش دیگر در شرکت برق منطقه‌ای تهران را نصب نموده و برق به فوریت وصل می‌شود. مسئول: شرکت توزیع برق منطقه‌ای تهران	۶	۷۰۰ دلار آمریکا

Source: Doing Business 2018

توضیح: مرحله ۲ همزمان با سایر مراحل انجام می‌شود.

جدول ۸. امتیاز شاخص قابلیت اطمینان از عرضه و شفافیت تعرفه‌ها در ایران

امتیاز	جواب
۵	شاخص قابلیت اطمینان از عرضه و شفافیت تعرفه‌ها (۰-۸)
۱	مدت زمان و فراوانی (تعداد) قطعی برق برای هر متقاضی سرانه (۰-۳)
۵/۲	شاخص سیستمی میانگین مدت زمان وقفه (قطعی برق) (SAIDI)
۴/۸	شاخص سیستمی میانگین تعداد وقفه (قطعی برق) (SAIFI)
۲	حداقل زمان برای قطعی برق (در دقیق) که توسط SAIDI یا SAIFI محاسبه می‌شود؟

امتیاز	جواب
۱	مکانیسم‌های نظارت بر قطع برق (۰-۱) آیا شرکت توزیع از ابزارهای خودکار برای نظارت بر قطع برق استفاده می‌کند. بله
۱	مکانیسم‌های بازگرداندن منبع تغذیه یا اتصال مجدد (۰-۱) آیا شرکت توزیع از ابزارهای خودکار برای خدمات بازگردانی یا اتصال مجدد استفاده می‌کند. بله
۱	- کنترل نظارتی (۰-۱) آیا نهاد نظارتی (جدا از شرکت توزیع) عملکرد شرکت توزیع را در خصوص عرضه قابل اطمینان برق کنترل می‌کند بله
۰	- بازدارنده‌های مالی به منظور کاهش قطع برق (۰-۱) اگر قطعی از یک میزان خاصی فراتر رود، آیا شرکت توزیع به متقاضیان غرامت می‌پردازد و یا اینکه توسط نهاد نظارتی جریمه می‌شود؟ خیر
۱	تغییرات و ابلاغیه تعرفه‌ها (۰-۱) آیا تعرفه‌های موثر و کارا به صورت آنلاین در دسترس می‌باشند؟ بله
	اگر آنلاین باشد در این وبسایت موجود است http://www.tbtc.co.ir/fa/home/khadam at
	آیا متقاضیان از تغییر در تعرفه جلوتر از گردش صدور صورتحساب مطلع می‌شوند؟ بله

Source: Doing Business 2018

راهکارهای پیشنهادی به منظور بهبود جایگاه کشور

- الکترونیکی کردن درخواست اخذ انشعاب برق از طریق وبسایت وزارت نیرو یا شرکت برق منطقه‌ای: در حال حاضر این درخواست به صورت دستی و حضوری و از طریق دفاتر پیشخوان خدمات دولت صورت می‌پذیرد؛
- کاهش تعداد روزهای لازم برای بازرسی از محل توسط شرکت برق منطقه‌ای: هم اکنون درخواست انشعاب برق و بازرسی از محل توسط شرکت برق منطقه‌ای، ۹ روز به طول می‌انجامد. می‌توان ترتیبی اتخاذ نمود که بلافاصله بعد از درخواست اخذ انشعاب به صورت الکترونیکی توسط متقاضی، بازرسی از محل انجام شود؛
- کاهش تعداد مراحل شاخص دسترسی به برق از طریق ادغام برخی مراحل: الزام شرکت توزیع به انجام بازرسی‌های بیرونی مورد نیاز بلافاصله بعد از انجام درخواست توسط متقاضی و وارد قرارداد شدن با متقاضی در این مرحله (ادغام مراحل ۱ و ۲ ایران در گزارش سهولت انجام کسب و کار بانک جهانی)؛
- اجرایی شدن بند (الف) ماده (۵) تصویب‌نامه شماره ۲۳۱۱۰/ت/۵۳۰۷۹ هـ مورخ ۱۳۹۶/۳/۱ هیأت وزیران مبنی بر الزام وزارت نیرو به کاهش تعداد و مدت زمان قطعی برق از طریق اقداماتی از قبیل توسعه و بهبود سیستم نرم‌افزاری و پایش تعمیرات پیشگیرانه و وضع مقررات لازم در راستای هوشمندسازی شبکه توزیع برق، به منظور بهبود شاخص قابلیت عرضه و شفافیت تعرفه‌ای؛

• اجرایی شدن بند (ب) ماده (۵) تصویب‌نامه شماره ۲۳۱۱۰/ت ۵۳۰۷۹ مورخ ۱۳۹۶/۳/۱ هیأت وزیران مبنی بر الزام وزارت نیرو به انجام اقداماتی از قبیل توسعه خدمات الکترونیکی و بهبود فرایندها و نهایتاً کاهش زمان اخذ انشعاب برق به شرح زیر:

الف) کاهش زمان مربوط به مرحله ارائه درخواست متقاضی و بازدید از محل از (۸) روز به کمتر از (۵) روز؛

ب) کاهش زمان تهیه طرح نیرورسانی، تشکیل کمیسیون و عقد قرارداد با متقاضی به کمتر از (۱۰) روز؛

ج) کاهش زمان اجرای طرح نیرورسانی و نصب کنتور به کمتر از (۱۵) روز.

۵- نماگر اخذ اعتبار

اخذ اعتبار: بهبود امتیاز فاصله تا اقتصاد پیشرو از ۴۵ به ۵۰ در سال ۲۰۱۸ میلادی (بهبود رتبه از ۱۰۱ به ۹۰)؛

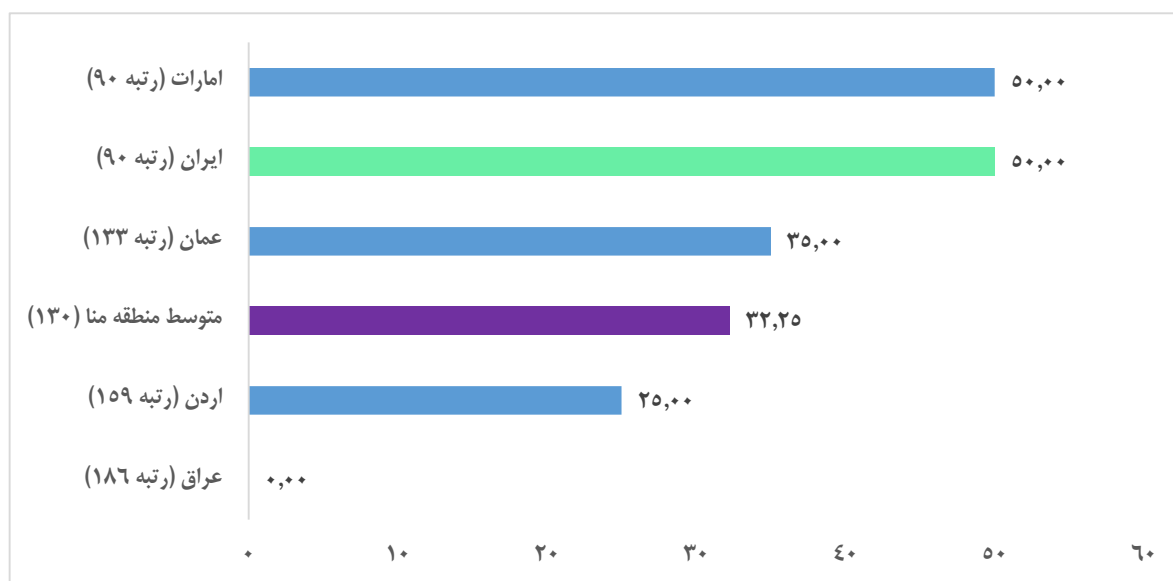
ایران در شاخص اطلاعات اعتباری امتیاز ۸ از ۸ را کسب نموده که نسبت به سال پیش یک نمره بهبود داشته است. امتیاز کشور در شاخص قدرت حقوق قانونی ۲ از ۱۲ است. همچنین پوشش ثبت سوابق اعتباری افراد در بخش خصوصی و دولتی به ترتیب ۵۵/۸ و ۵۴/۷ درصد از بزرگسالان است که نسبت به سال گذشته بهبود یافته است.

جدول ۹. مقایسه مؤلفه‌های نماگر اخذ اعتبار طی سال‌های ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸ میلادی

مؤلفه	گزارش ۲۰۱۷	گزارش ۲۰۱۸
رتبه	۱۰۱	۹۰
امتیاز فاصله تا اقتصاد پیشرو	۴۵	۵۰
قدرت حقوق قانونی (۰-۱۲)	۲	۲
اطلاعات اعتباری (۰-۸)	۷	۸
پوشش ثبت سوابق اعتباری افراد در بخش خصوصی (درصد از بزرگسالان)	۵۰/۵	۵۵/۸
پوشش ثبت سوابق اعتباری افراد در بخش دولتی (درصد از بزرگسالان)	۵۱	۵۴/۷

Source: Doing Business 2018

ایران در نماگر اخذ اعتبار در جایگاه اول منطقه خاورمیانه و بالاتر از متوسط منطقه منا قرار گرفته است.

شکل ۴. مقایسه امتیاز و رتبه ایران و کشورهای منطقه منا در نماگر اخذ اعتبار سال ۲۰۱۸ میلادی

بانک مرکزی و شرکت مشاوره رتبه‌بندی اعتباری ایرانیان به عنوان دستگاه‌های اصلی مسئول در حوزه نماگر اخذ اعتبار محسوب می‌شوند. بانک مرکزی به عنوان متولی اصلی این نماگر می‌تواند با انجام اقدامات پیشنهادی موجبات بهبود نماگر را فراهم آورد. فرایندهای مربوط به نماگر اخذ اعتبار در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۱۰. شاخص قدرت حقوق قانونی در ایران

نمره شاخص: ۲	شاخص قدرت حقوق قانونی (۱۲-۰)
۰	آیا یک چارچوب قانونی یکپارچه و واحد برای گسترش استفاده از دارایی‌های منقول در معاملات وجود دارد؟
۰	آیا قانون، بدون نیاز به تفسیر خاصی از وثیقه، به یک سری از دارایی‌های منقول ضمانت دادن حق تضمین بدون انتقال مالکیت می‌دهد؟
۰	آیا قانون، بدون نیاز به تفسیر خاصی از وثیقه، به مالک دارایی، حق استفاده از دارایی‌های منقول خود را به عنوان حق تضمین بدون انتقال مالکیت می‌دهد؟
۰	آیا ممکن است از محصولی که در آینده تولید می‌شود؛ درآمدهایی که در آینده کسب می‌شود و یا یک دارایی که در آینده با دارایی موجود تعویض می‌شود، به عنوان ضمانت حقوقی استفاده شود؟
۰	آیا توصیف کلی از بدهی‌ها و تعهدات مجاز در قرارداد وثیقه وجود دارد که بتواند همه انواع بدهی‌ها و تعهدات بین بخش‌ها و افراد مختلف را شامل شود و آیا قرارداد وثیقه می‌تواند شامل یک حداکثر مبلغ برای اینکه دارایی‌ها توقیف شود، باشد؟
۰	آیا عملاً برای ثبت وثیقه، یک پایگاه الکترونیکی مرتب شده بر اساس نام بدهکاران برای اشخاص حقیقی و حقوقی که از نظر مکانی و نوع دارایی واحد باشد، وجود دارد؟
۰	آیا یک سیستم اطلاع رسانی ثبت وثیقه که در آن تمام مؤلفه‌های مرتبط با وثیقه را بتوان ثبت کرد، وجود دارد؟
۰	آیا سیستم مدرن ثبت وثیقه که هر شخصی بتواند توسط آن ثبت‌نام، اصلاحات، لغو و جستجو را انجام دهد، وجود دارد؟
۱	آیا هنگامیکه یک بدهکار اعلام ورشکستگی می‌کند، ابتدا طلب طلبکار دارای وثیقه پرداخت می‌شود (به عنوان مثال، قبل از پرداخت بدهی‌های مالیاتی و بدهی‌های مربوط به سایر اداره‌های دولتی)؟
۱	آیا هنگامیکه یک کسب و کار منحل می‌شود، ابتدا طلب طلبکار دارای وثیقه پرداخت می‌شود (به عنوان مثال، قبل از پرداخت بدهی‌های مالیاتی و بدهی‌های مربوط به سایر اداره‌های دولتی)؟

نمره
شاخص: ۲

شاخص قدرت حقوق قانونی (۱۲-۰)

آیا هنگامیکه یک بدهکار اعلام ورشکستگی می‌کند، از حقوق وام‌دهندگان در دادگاه محافظت می‌شود؟ آیا قانون از طریق مشخص کردن بازه زمانی برای رسیدن به حق و حقوق، از حقوق وام‌دهندگان محافظت می‌کند؟
آیا قانون به جز از طریق دادگاه، منافع دیگری برای وام‌دهندگان در نظر گرفته است؟ آیا قانون برای اطمینان بخشی طلبکاران این اجازه را می‌دهد که وثیقه را از طریق مزایده عمومی و مناقصه خصوصی بفروشند؟

Source: Doing Business 2018

جدول ۱۱. شاخص عمق اطلاعات اعتباری در ایران

نمره شاخص: ۸	سامانه بانک مرکزی	مؤسسه اعتبارسنجی	شاخص عمق اطلاعات اعتباری (۸-۰)
۱	بله	بله	آیا اطلاعات هم بر مبنای شرکت‌ها و هم بر مبنای افراد انتشار یافته‌اند؟
۱	بله	بله	آیا هر دو نوع داده‌های مثبت و منفی انتشار یافته‌اند؟
۱	خیر	بله	آیا علاوه بر بانک‌ها و مؤسسات مالی، اطلاعات خرده‌فروش‌ها و شرکت‌ها نیز منتشر می‌شود؟
۱	خیر	بله	آیا حداقل داده‌های ۲ سال منتشر شده است؟ (دفاتر اعتباری و اعتبارات ثبت شده که برای بیش از ۱۰ سال داده‌های منفی را منتشر می‌کنند و یا داده‌ها را به سرعت از پیش‌فرض خود پاک می‌کنند، برای این مؤلفه نمره صفر را اخذ می‌نمایند.)
۱	بله	بله	آیا داده‌های منتشر شده از میزان وام‌ها کمتر از ۱٪ درآمد سرانه است؟
۱	بله	خیر	آیا مطابق قانون، وام‌گیرندگان امکان دسترسی به داده‌های خود در مؤسسه اعتبارسنجی یا سامانه بانک مرکزی را دارند؟
۱	بله	بله	آیا بانک‌ها و مؤسسات مالی امکان دسترسی آنلاین به اطلاعات اعتباری وام‌گیرندگان دارند (به‌طور مثال از طریق یک برنامه آنلاین، اتصال سیستم به سیستم و یا هر دو)؟
۱	خیر	بله	آیا ارزیابی اعتبار وام‌گیرندگان توسط دفتر یا نمرات ثبت اعتباری به عنوان یک سرویس ارزش افزوده توسط دفتر یا نمرات ثبت اعتباری برای کمک به بانک‌ها و مؤسسات مالی ارائه می‌شوند؟

Source: Doing Business 2018

جدول ۱۲. میزان پوشش مؤسسه اعتبارسنجی و سامانه بانک مرکزی در ایران

میزان پوشش	مؤسسه اعتبارسنجی	سامانه بانک مرکزی
تعداد شرکت‌ها	۲۸۵۹۹۳	۳۱۱۹۸۶
تعداد افراد	۳۱۵۵۷۱۷۰	۳۰۸۹۹۲۳۳
مجموع	۳۱۸۴۳۱۶۳	۳۱۲۱۱۲۱۹
مجموع درصد از جمعیت بزرگسال	۵۵/۸	۵۴/۷

Source: Doing Business 2018

راهکارهای پیشنهادی به منظور بهبود جایگاه کشور

- راه‌اندازی سامانه ثبت وثایق: راه‌اندازی سامانه ثبت وثایق توسط بانک مرکزی و یا موافقت بانک مرکزی با راه‌اندازی این سامانه توسط شرکت رتبه‌بندی اعتباری ایران در صورت عدم راه‌اندازی توسط بانک

مرکزی. از مزایای راه‌اندازی این سامانه سهولت دریافت وام توسط وام‌گیرندگان و سهولت راستی‌آزمایی وثایق توسط وام‌دهندگان است؛

- انعطاف‌پذیر و متعدد نمودن وثایق مورد قبول برای دریافت اعتبار: حداکثر استفاده از دارایی‌ها برای دریافت وام متناسب با آن‌ها؛
- اجرایی شدن ماده (۸) تصویب‌نامه شماره ۲۳۱۱۰/ت/۵۳۰۷۹ هـ مورخ ۱۳۹۶/۳/۱ هیأت وزیران مبنی بر الزام بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به تهیه پیش‌نویس اصلاحات قانونی و مقرراتی لازم برای ارتقای جایگاه ایران در نماگر اخذ اعتبار (در حال حاضر امتیاز ایران در شاخص قدرت حقوق قانونی ۲ از ۱۲ نمره می‌باشد)؛
- تدوین پیش‌نویس قانونی در خصوص انتقال امانی مالکیت، لیزینگ مالی، تخصیص انتقال بدهی‌ها و فروش با حفظ مالکیت توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران؛
- تدوین پیش‌نویس قانونی توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، در خصوص در نظر گرفتن بازه زمانی برای رسیدگی به حق و حقوق بستانکاران، هنگامی که یک بدهکار تحت نظارت دادگاه وارد یک فرایند سازماندهی مجدد می‌شود.

۶- نماگر ثبت مالکیت

ثبت مالکیت: کاهش امتیاز فاصله تا اقتصاد پیشرو از ۶۴/۱۷ به ۶۴/۱۶ (تنزل رتبه از ۸۶ به ۸۷)؛

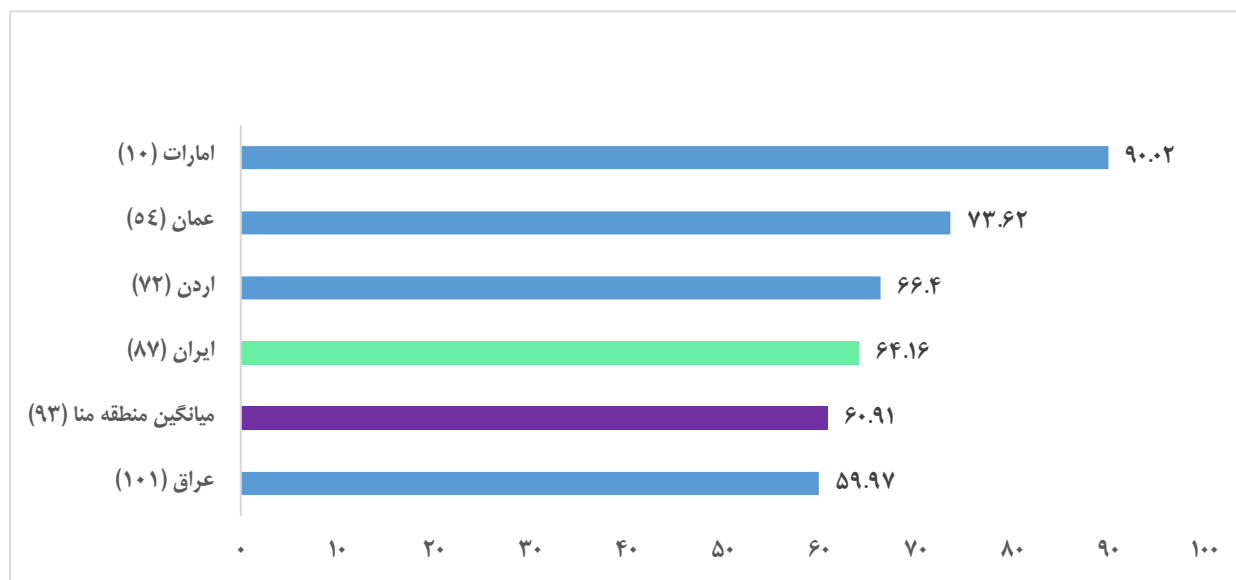
بر اساس گزارش ۲۰۱۸ بانک جهانی، تعداد مراحل ثبت مالکیت ۷ مرحله، مدت زمان ۱۲ روز، هزینه ۵/۷ درصد از درآمد سرانه و امتیاز شاخص کیفیت مدیریت زمین ۱۵ از ۳۰ است. با توجه به عدم تغییر مؤلفه‌های این نماگر نسبت به سال گذشته، علت تنزل یک پله‌ای رتبه نماگر ثبت مالکیت سرعت بیشتر بهبود سایر کشورها است.

جدول ۱۳. مقایسه مؤلفه‌های نماگر ثبت مالکیت طی سال‌های ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸ میلادی

مؤلفه	گزارش ۲۰۱۷	گزارش ۲۰۱۸
رتبه	۸۶	۸۷
امتیاز فاصله تا اقتصاد پیشرو	۶۴/۱۷	۶۴/۱۶
تعداد مراحل	۷	۷
مدت زمان (روز)	۱۲	۱۲
هزینه (درصد از ارزش دارایی)	۵/۷	۵/۷
کیفیت مدیریت (اداره) زمین (۰-۳۰)	۱۵	۱۵

Source: Doing Business 2018

ایران در بین کشورهای منطقه منا پس از کشورهای امارات (رتبه ۱۰)، عربستان (رتبه ۲۴)، بحرین (رتبه ۲۵)، قطر (رتبه ۲۶)، عمان (رتبه ۵۴)، کویت (رتبه ۷۰)، اردن (رتبه ۷۲)، یمن (رتبه ۸۲) و مراکش (رتبه ۸۶) در جایگاه دهم قرار گرفته است.

شکل ۵. مقایسه امتیاز و رتبه ایران و کشورهای منطقه منا در نماگر ثبت مالکیت سال ۲۰۱۸ میلادی

سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، سازمان امور مالیاتی کشور، سازمان تأمین اجتماعی، سازمان نقشه برداری کشور و قوه قضائیه به عنوان دستگاه‌های مسئول در حوزه ثبت مالکیت محسوب می‌شوند. فرایندهای مربوط به نماگر ثبت مالکیت در جدول (۱۴) ارائه شده است.

جدول ۱۴. خلاصه‌ای از جزئیات فرایندهای ثبت مالکیت به همراه زمان و هزینه مربوط به آن‌ها در ایران

ردیف	مرحله	زمان (روز)	هزینه
۱	<p>اخذ گواهی تسویه حساب تأمین اجتماعی این گواهی باید از سازمان تأمین اجتماعی اخذ شود. مسئول: سازمان تأمین اجتماعی</p>	۷ (همزمان با مراحل ۱، ۲، ۳، ۴ و ۵)	بدون هزینه
۲	<p>بررسی ملک در دایره ثبت املاک زمان تشریفات اداری تغییر کرده است. در گذشته پاسخ به سؤالات در دایره ثبت املاک به صورت دستی انجام می‌شد. این رویه پیش از معرفی پرسش و پاسخ کامپیوتری بود و در حال حاضر به وسیله سیستم‌های رایانه‌ای و به صورت آنلاین انجام می‌شود. این شیوه جایگزین پاسخ به سؤالات به صورت حضوری، تشریفات قانونی فراوان، استفاده بیشتر از کاغذ و هزینه‌های زیاد شده است. اکنون فرایند اداری حدود ۳ الی ۴ روز به طول می‌انجامد. کپی سند یا المثنی برای یک ماه و تا زمانی که پاسخ ثبت زمین در وبسایت رسمی منتشر شود معتبر است. هزینه این فرایند حدود ۸۰ هزار ریال است. مسئول: اداره ثبت املاک</p>	۳ (همزمان با مراحل ۱، ۲، ۳، ۴ و ۵)	<p>۱۰۰۰۰۰ + ۳۰۰۰۰۰ ریال برای مناطق شهری</p> <p>۱۰۰۰۰۰ + ۱۰۰۰۰۰ ریال برای مناطق روستایی</p>

ردیف	مرحله	زمان (روز)	هزینه
۳	اخذ گواهی مفاسد حساب مالیاتی از سازمان امور مالیاتی مفاسد حساب مالیاتی براساس ارزش منطقه‌ای رسمی تعیین می‌شود. گواهی اخذ شده به مدت یک ماه اعتبار دارد. قانون تسهیل تنظیم اسناد نمایانگر تغییراتی جهت تسهیل فرایند ثبت املاک و محدود کردن رانت‌خواری است. ماده (۱) قانون جدید موارد منعطف‌تری ارائه کرده است. خریداران می‌توانند به جای دریافت این اسناد از مسئولان مربوطه، از فروشندگان تعهدنامه‌ای که مؤید پرداخت کلیه هزینه‌ها از جمله مالیات و تسویه حساب تأمین اجتماعی است، دریافت کنند. در عمل بنگاه‌ها گواهی را دریافت می‌کنند. مسئول: سازمان امور مالیاتی	۱ (همزمان با مراحل ۱، ۲، ۴، و ۵)	مالیات انتقال - ۵ درصد قیمت ملک
۴	پرداخت مالیات نقل و انتقال در بانک ملی حق تمبر قانونی باید قبل از تهیه مبادعه‌نامه به بانک ملی پرداخت شود. بر اساس قوانین، مالیات نقل و انتقال بر اساس قیمت منطقه‌ای محاسبه می‌شود، بنابراین مالیات نقل و انتقال بابت املاکی که قیمت آنها تا ۴۰ میلیون ریال است معادل ۳ درصد و برای املاک بیش از ۴۰ میلیون ریال، معادل ۵ درصد کل مبلغ خواهد بود. قیمت درج شده در سند ممکن است قیمت منطقه‌ای یا واقعی باشد. در هر صورت، قیمت منطقه‌ای که بین ۷ تا ۱۰ درصد قیمت واقعی است مبنای محاسبه قرار می‌گیرد. حتی اگر قیمت واقعی در سند مدنظر قرار گیرد، مبنای محاسبه برای مالیات انتقال، قیمت «منطقه‌بندی» است که توسط دفتر اسناد رسمی محاسبه می‌شود. مسئول: بانک ملی	۱ (همزمان با مراحل ۱، ۲، ۳، و ۵)	۵ درصد ارزش منطقه‌ای ملک
۵	اخذ گواهی پرداخت عوارض نوسازی ساختمان از شهرداری گواهی مفاسد حساب مالیاتی باید برای محاسبه تمامی نوسازی‌های صورت گرفته در دارایی از شهرداری اخذ شود. مسئول: سازمان امور مالیاتی	کمتر از ۱ روز (همزمان با مراحل ۱، ۲، ۳، ۴، و ۵، ۶)	بدون هزینه
۶	سند در دفاتر اسناد رسمی تهیه و رسماً گواهی می‌شود دفتر اسناد رسمی در هنگام تنظیم سند طبق تعرفه قانونی مبلغی اخذ می‌کند که شامل حق‌التحریر و حق ثبت است. مسئول: دفاتر ثبت اسناد	۲	حق‌التحریر برای اسناد دارای ارزش: تا ۲ میلیون ریال برلر با ۶۰۰ هزار ریال، بین ۲ تا ۱۰ میلیون ریال برلر با ۱۵ درصد بین ۱۰ تا ۵۰ میلیون ریال ۱۰ درصد بین ۵۰ تا ۱۰۰ میلیون ریال ۵ درصد، بین ۱۰۰ تا ۲۰۰ میلیون ریال ۳ درصد، بین ۲۰۰ تا ۵۰۰ میلیون ریال ۱ درصد بین ۵۰۰ میلیون تا ۱ میلیارد ۰٫۴ درصد و برای اسناد بیش از ۱ میلیارد ریال برلر با ۰/۱ درصد ارزش ملک است
۷	سند مالکیت در اداره ثبت اسناد و املاک به ثبت می‌رسد دفتر اسناد رسمی با ارسال خلاصه‌ای از سند مالکیت، سند مالکیت را در اداره ثبت اسناد و املاک به ثبت می‌رساند. بر طبق قانون برنامه پنجم توسعه در ایران، اسناد قدیمی و اسناد مربوط به مالکیت زمین با نسخه جدید آن‌ها جایگزین می‌شوند. این امر به منظور افزایش امنیت اسناد و همچنین دیجیتالی کردن اطلاعات و به کارگیری از شیوه ثبت مدرن با استفاده از فناوری اطلاعات صورت می‌گیرد. مسئول: اداره ثبت اسناد و املاک	۳	۵۰۰۰۰۰ ریال

Source: Doing Business 2018

جدول ۱۵ - خلاصه‌ای از اطلاعات مربوط کیفیت مدیریت زمین در ایران

امتیاز	جواب	
۱۵	شاخص کیفیت مدیریت زمین (۳۰-۰)	
۶	شاخص قابلیت اطمینان زیر ساختی (۸-۰)	
	سازمان مسئول ثبت اموال غیر منقول چیست؟	سازمان ثبت اسناد و املاک
۱	شیوه نگرهداری اکثریت اسناد املاک در بزرگترین شهر تجاری به صورت کاغذی است یا کامپیوتری؟ (اسکن شده و یا کاملا دیجیتال؟)	کامپیوتری و اسکن شده
۱	آیا یک پایگاه الکترونیکی برای بررسی برای کنترل بدهی (گرو، وام رهنی، محدودیت‌ها و مانند آن) وجود دارد؟	بله
	سازمان مسئول تعیین محدوده‌های قانونی در بزرگترین شهر تجاری؟	اداره کل کاداستر سازمان ثبت اسناد و املاک
۱	شیوه نگرهداری اکثریت نقشه زمین‌ها در بزرگترین شهر تجاری به صورت کاغذی است یا کامپیوتری؟ (اسکن شده و یا کاملا دیجیتال؟)	کامپیوتری و اسکن شده
۱	آیا یک پایگاه الکترونیکی برای ثبت محدوده زمین، بررسی برنامه‌ها و ارائه اطلاعات مربوط به املاک مزروعی (سیستم اطلاعات جغرافیایی) وجود دارد؟	بله
۱	اطلاعات ثبت شده توسط نهاد ثبت املاک غیر منقول و املاک مزروعی و یا سازمان نقشه‌برداری در یک پایگاه داده واحد نگه داشته می‌شود؟، یا در پایگاه داده‌های مختلف ولی مرتبط و یا در پایگاه داده جداگانه؟	پایگاه داده واحد
۱	آیا نهاد ثبت املاک غیر منقول و املاک مزروعی و یا سازمان نقشه‌برداری از یک شماره شناسایی مشابه و یکسان برای دارایی‌ها استفاده می‌کنند؟	بله
۱	شاخص شفافیت اطلاعات (۶-۰)	
۰	چه کسی می‌تواند اطلاعات ملکیت زمین نزد نهاد مسئول ثبت اموال غیر منقول در بزرگترین شهر تجاری را اخذ نماید؟	صرفا واسطه‌ها (وکلا، ماموران ثبتی)
۰/۵	آیا لیست مستندات موردنیاز برای هرگونه مبادلات دارایی‌ها در دسترس عموم است و اگر هست، چگونه؟	بله، آنلاین
	لینک دسترسی آنلاین	http://ssaa.ir/Default.aspx?tabid=63
۰/۵	آیا شیوه برنامه پرداختی مبلغ حق قانونی برای هرگونه مبادله دارایی نزد نهاد مسئول ثبت اموال غیر منقول در بزرگترین شهر تجاری در دسترس عموم است؟ چگونه؟	بله، آنلاین
	لینک دسترسی آنلاین	http://ssaa.ir/Default.aspx?tabid=63
۰	آیا نهاد مسئول ثبت اموال غیرمنقول، متعهد به ارائه سند قانونی مبنی بر اثبات مالکیت در دوره زمانی خاصی می‌باشد؟ و اگر چنین است، چگونه این خدمات انجام می‌پذیرد؟	بله، حضوری
	لینک دسترسی آنلاین	
۰,۰	آیا یک مکانیسم خاص و جداگانه‌ای برای طرح شکایت در مورد مشکلی که در نهاد مسئول ثبت اموال غیرمنقول رخ می‌دهد، وجود دارد؟	خیر
	اطلاعات تماس	
۰,۰	آیا آمار رسمی از تعداد معاملات انجام شده نزد نهاد مسئول ثبت اموال غیرمنقول در دسترس عموم قرار دارد؟	خیر
	تعداد انتقال دارایی در بزرگترین شهر تجاری در سال ۲۰۱۵	

امتیاز	جواب	
۰	تنها واسطه‌ها (مأموران ثبتی و)	چه کسی قادر به دسترسی نقشه قطعه زمین در بزرگترین شهرستان تجاری است؟
۰	بله، حضوری	آیا برنامه پرداخت حق قانونی برای دسترسی به نقشه قطعه زمین در دسترس عموم قرار دارد؟ اگر هست، چگونه؟
۰,۰	خیر	لینک دسترسی آیا نهاد املاک مزروعی و یا سازمان نقشه برداری متعهد به ارائه یک نقشه به روز در یک دوره زمانی خاص می‌باشد؟ و اگر چنین است، چگونه این خدمات صورت می‌پذیرد؟
۰,۰	خیر	لینک دسترسی آیا یک مکانیسم خاص و جداگانه‌ای برای طرح شکایت در مورد مشکلی که در نهاد املاک مزروعی و یا سازمان نقشه برداری رخ می‌دهد، وجود دارد؟
۴ شاخص پوشش جغرافیایی (۸-۰)		
۰	خیر	اطلاعات تماس آیا کلیه قطعات زمین بخش خصوصی در اقتصاد (کشور) به طور رسمی در دفتر ثبت اسناد اموال غیر منقول ثبت شده‌اند؟
۲	بله	آیا کلیه قطعات زمین بخش خصوصی در بزرگترین شهر تجاری به طور رسمی در دفتر ثبت اسناد اموال غیر منقول ثبت شده‌اند؟
۰	خیر	آیا کلیه قطعات زمین بخش خصوصی در اقتصاد (کشور)، نقشه‌برداری شده است؟
۲	بله	آیا کلیه قطعات زمین بخش خصوصی در بزرگترین شهر تجاری، نقشه‌برداری شده است؟
۴ شاخص حل اختلاف زمین (۸-۰)		
۱/۵	بله	آیا قانون مستلزم این است که تمام معاملات فروش دارایی در دفتر ثبت اسناد اموال غیرمنقول ثبت شوند تا آنها را قادر سازد با شخص سوم روبرو؟
۰/۵	بله	آیا سیستم ثبت اموال غیر منقول، مقید به ارائه ضمانت به بخش عمومی و یا خصوصی است؟
۰	خیر	آیا یک مکانیسم جبران ویژه برای پوشش خسارات وارده به بخش‌هایی که در مبادلات دارایی‌ها بر مبنای اطلاعات اشتباه تایید شده توسط دفتر ثبت اسناد اموال غیر منقول، صادق بودند، وجود دارد؟
۰/۵	بله	آیا در نظام حقوقی، کنترل قانونی بر اسناد ضروری معامله دارایی لحاظ شده است؟ (مانند بررسی انطباق قراردادهای الزامات قانونی)
	مأموران ثبت، دفاتر اسناد رسمی	اگر بله، چه کسی مسئول بررسی قانونی بودن اسناد است؟
۰/۵	بله	آیا در نظام حقوقی، احراز هویت طرف‌های قرارداد یک مبادله دارایی لحاظ شده است؟
	مشاوران حقوقی	اگر بله، چه کسی مسئول احراز هویت است؟
۱	بله	آیا یک پایگاه داده ملی به منظور بررسی دقت و صحت اسناد شناسایی وجود دارد؟
	دادگاه عمومی	بررسی اختلافات زمین بین دو بنگاه تجاری محلی واقع در بزرگترین شهر تجاری بر سر حق تصدی (مالکیت) دارایی به ارزش ۵۰ برابر درآمد ناخالص ملی (GNI) سرانه، در وهله اول در کدام دادگاه مسئول انجام می‌پذیرد؟
۰	بیش از ۳ سال	برای این موارد ارائه حکم دادگاه اولیه چه مدت طول می‌کشد؟ (بدون اعتراض)
۰	خیر	آیا آمار مبنی بر تعداد اختلافات زمین در وهله اول وجود دارد؟
		تعداد اختلافات زمین در بزرگترین شهر تجاری در سال ۲۰۱۵
۰ برابری در دسترسی به شاخص‌های حقوق مالکیت (۰-۲)		
	بله	آیا زنان مجرد و متأهل دسترسی یکسانی به حقوق مالکیت مربوط به دارایی‌ها دارند
	بله	آیا مردان و زنان متأهل دسترسی یکسانی به حقوق مالکیت مربوط به دارایی‌ها دارند

Source: Doing Business 2018

راهکارهای پیشنهادی در جهت ارتقای جایگاه کشور

- به منظور تسریع در اجرای قانون جامع حدنگار و بهبود فرایندهای ثبت مالکیت، لازم است کلیه اراضی موجود در کشور به دو بخش دولتی و خصوصی به تفکیک هر استان تقسیم گردد. برای تسریع در ثبت الکترونیکی و پیگیری مراحل مربوط به عملیاتی شدن قانون جامع حدنگار، تعیین کارشناس مجزا برای هر یک از مناطق تفکیک شده ضروری است.
- تعیین سقف زمانی در قانون جهت ارائه سند قانونی به منظور اثبات مالکیت مالک: در حال حاضر وظیفه تحویل سند مالکیت در ایران برعهده اداره پست بوده که از طریق روش تحویل درب منزل انجام می‌شود و در هیچ قانونی سقف زمانی جهت ارائه سند قانونی به منظور اثبات مالکیت مالک مشخص نشده است.
- طراحی مکانیسم آنلاین، صرفاً جهت ثبت و پیگیری شکایات مربوط به مالکیت زمین: در حال حاضر مکانیسم دریافت شکایات در وبسایت www.ssaa.ir/default.aspx?tabid=3912 یا www.ssaa.ir و یا از طریق شماره‌های تماس با ۰۰۹۸۶۶۷۴۹۱۲۵-۸ یا ۰۰۹۸۶۶۷۵۱۰۳۲ به منظور ثبت شکایات عمومی در دسترس است. این مکانیسم شامل دریافت شکایاتی درباره خدمات دولتی، پیشنهادات خدمات الکترونیکی و مشکلاتی که در اداره ثبت اسناد و املاک رخ می‌دهد می‌باشد. تدوین و طراحی مکانیسم آنلاین، صرفاً جهت ثبت و پیگیری شکایات مربوط به مالکیت زمین ضروری است. در راستای عملیاتی نمودن اقدام مذکور وزارت دادگستری و قوه قضاییه با همکاری سازمان امور مالیاتی کشور و سازمان ثبت اسناد و املاک بایستی مکلف به ایجاد سامانه واحد جهت مشخص نمودن هرگونه اتهام علیه ملک مورد معامله و همچنین بررسی انجام پرداخت‌های لازم برای ملک از جمله عوارض و مالیات باشد؛
- در دسترس عموم قرار دادن اطلاعات مربوط به مالکیت زمین، بدون نیاز به اثبات مالکیت زمین: مطابق ماده ۸ قانون ثبت اسناد و املاک^۲، ماده ۲۱۲ قانون آئین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب (در امور

^۲ ماده ۸ قانون ثبت اسناد و املاک - مراجعه به دفاتر املاک برای اشخاص ذینفع مطابق مقررات نظامنامه وزارت عدلیه جائز است.

مدنی)^۴ و ماده ۱ قانون تسهیل تنظیم اسناد در دفاتر اسناد رسمی^۵، به منظور دسترسی به اطلاعات مالکیت، اثبات مالکیت زمین الزامی است و بدون اثبات آن، اطلاعات به راحتی در دسترس عموم قرار نمی گیرد؛

- **بازنگری در قوانین مربوط با هدف تسهیل فرایندهای ثبت مالکیت و کاهش بوروکراسی اداری:** نماگر ثبت مالکیت بررسی می کند که آیا مکانیسم خاصی مربوط به جبران خسارت برای پوشش زیانهای ناشی از اطلاعات نادرست تأییدشده از سوی بخش ثبت املاک - اداره ثبت اسناد و املاک - که طرف قرارداد با فرد دارای حسن نیت در معامله اموال، متحمل شده است وجود دارد یا خیر. علاوه بر این حداقل شرایط زیر می بایست برای اخذ امتیاز این مورد وجود داشته باشد: مکانیسم جبران خسارت (۱) باید توسط قانون ایجاد شود و (۲) باید این اطمینان را به وجود آورد که جبران خسارت به سرعت به طرف متضرر پرداخت خواهد شد - به عنوان مثال وجود صندوق جبران خسارت مختص این کار. این در حالی است که مکانیسمهای مزبور، جبران خسارت قابل دسترس از طریق پروندههای قانونی یا سایر اقدامات دادگاهی را شامل نمی شود. با توجه به این که مواد قانونی موجود، مجازاتهای اداری و اقدامات متقلبانه را شامل می شوند و به مکانیسمهای جبران خسارت جهت پوشش ضرر و زیانی که طرف قرارداد با حسن نیت در معامله اموال، به واسطه اطلاعات نادرست، متحمل می شود نمی پردازد، اهمیت لزوم

---

۴. ماده ۲۱۲ قانون آئین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب (در امور مدنی) - هرگاه سند یا اطلاعات دیگری که مربوط به مورد دعوا است در ادارات دولتی یا بانکها یا شهرداریها یا مؤسساتی که با سرمایه دولت تأسیس و اداره می شوند موجود باشد و دادگاه آنرا مؤثر در موضوع تشخیص دهد، به درخواست یکی از اصحاب دعوا بطور کتبی به اداره یا سازمان مربوط، ارسال رونوشت سند یا اطلاع لازم را با ذکر موعد، مقرر می دارد. اداره یا سازمان مربوط مکلف است فوری دستور دادگاه را انجام دهد، مگر این که ابراز سند یا مصالح سیاسی کشور و یا نظم عمومی منافات داشته باشد که در این صورت باید مراتب با توضیح لازم به دادگاه اعلام شود. چنانچه دادگاه موافقت نمود، جواز عدم ابراز سند محرز خواهد شد، در غیر این صورت باید به نحو مقتضی سند به دادگاه ارائه شود. در صورت امتناع، کسی که مسئولیت عدم ارائه سند متوجه او است پس از رسیدگی در همین دادگاه و احراز تخلف به انفسال موقت از خدمات دولتی از شش ماه تا یک سال محکوم خواهد شد.

۵. ماده ۱ قانون تسهیل تنظیم اسناد در دفاتر اسناد رسمی - دفاتر اسناد رسمی موظفند با رعایت بندهای زیر پس از دریافت دلایل مالکیت و پاسخ استعلام از اداره ثبت محل به منظور تطبیق سند با دفتر املاک و اعلام وضعیت ثبتی (حسب مورد) و عدم بازداشت نسبت به تنظیم سند رسمی انتقال عین اراضی و املاک اقدام نمایند:

الف - گواهی پایان ساختمان یا عدم خلاف موضوع تبصره (۸) ماده (۱۰۰) اصلاحی قانون شهرداری در مورد املاک مشمول قانون مذکور.
ب - اعلام نظر وزارت جهاد کشاورزی (حسب مورد سازمان امور اراضی و سازمان جنگلها و مراتع و آبخیزداری کشور) مبنی بر عدم شمول مقررات قانون مرجع تشخیص اراضی موات و ابطال اسناد آن و ماده (۵۶) قانون حفاظت و بهره برداری از جنگلها و مراتع، در مورد املاک واقع در خارج از محدوده قانونی شهرها.
ج - دفاتر اسناد رسمی مکلفند هنگام نقل و انتقال عین املاک، مفصاحساب مالیاتی و بدهی موضوع ماده (۳۷) قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴ را از انتقال دهنده مطالبه و شماره آن را در سند تنظیمی قید نمایند مگر اینکه انتقال گیرنده ضمن سند تنظیمی متعهد به پرداخت بدهی احتمالی گردد که در این صورت متعاملین نسبت به پرداخت آن مسئولیت تضامنی خواهند داشت.

تبصره - در موارد مذکور در ماده فوق مراجع ذی ربط مکلفند در تاریخ مراجعه، به مراجعه کنندگان گواهی وصول تقاضا، تسلیم و ظرف مدت بیست روز از تاریخ صدور گواهی یادشده پاسخ آن را صادر نمایند. اعلام نظر مراجع مذکور باید روشن و با ذکر علت و مستند به دلایل قانونی باشد در غیر این صورت ثبت سند با تصریح موضوع در سند تنظیمی بلامانع خواهد بود.

بازنگری در قوانین مربوط به بیش از پیش نمایان می‌گردد. همچنین لحاظ نمودن محدودیت زمانی در قانون برای فرایند ثبت مالکیت ضروری به نظر می‌رسد؛

- حل کارآمد اختلافات زمین و ارائه حکم اولیه دادگاه طی ۱ تا ۲ سال توسط قوه قضائیه؛
- ایجاد امکان دسترسی آنلاین به اطلاعات اسناد قانونی ثبت، جمع‌آوری آمار رسمی از تعداد معاملات و فراهم آوردن مکانیسمی برای اخذ نظرات و پیشنهادات در سازمان‌های نقشه‌برداری و ثبت اسناد و املاک به منظور ایجاد شفافیت در اطلاعات مربوط به ثبت مالکیت و نقشه زمین‌ها و افزایش تعامل با ذی‌نفعان؛
- در دسترس عموم قرار دادن اطلاعات تعداد اختلافات و شکایات زمین به صورت آنلاین؛
- بایگانی الکترونیکی تمامی مدارک و سوابق مالکیت املاک؛
- انعقاد قرارداد در دفاتر اسناد رسمی و پرداخت هزینه‌های لازم و صدور سند مالکیت در یک مرحله توسط وزارت دادگستری و قوه قضائیه با همکاری سازمان امور مالیاتی کشور و سازمان ثبت اسناد و املاک؛
- انجام کلیه امور مربوط به اتصال بانک اطلاعات مورد نیاز دستگاه‌های مرتبط، با سامانه ثبت آنی به‌منظور پاسخ آنی به استعلام دفاتر اسناد رسمی توسط سازمان ثبت اسناد و املاک کشور.

۷- نماگر پرداخت مالیات

پرداخت مالیات: امتیاز فاصله تا اقتصاد پیشرو ۵۶/۵۷ (تنزل رتبه از ۱۰۰ به ۱۵۰)

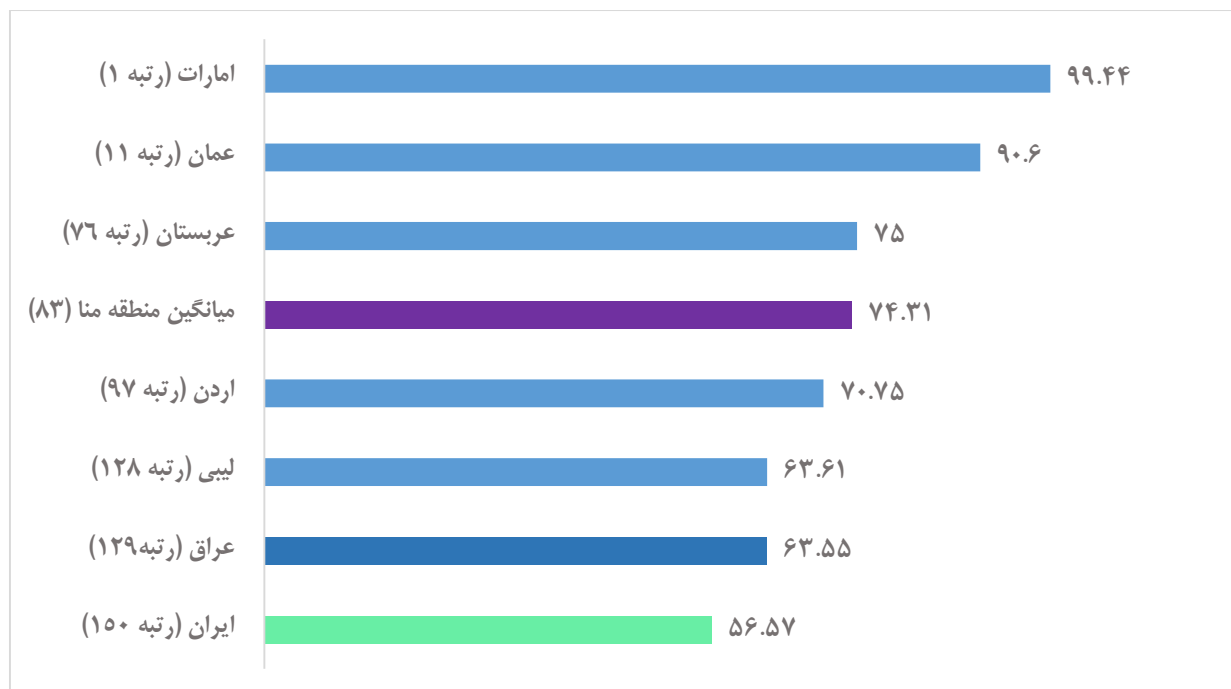
ایران در نماگر پرداخت مالیات بیشترین تنزل رتبه و امتیاز را در میان سایر نماگرها دارد. علت این امر افزایش نرخ مالیات از ۴۴/۱ به ۴۴/۷ و کاهش نمره شاخص پس از پرداخت مالیات از ۷۸/۸۱ به ۲۶/۸۸ است.

جدول ۱۶. مقایسه مؤلفه‌های نماگر پرداخت مالیات طی سال‌های ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸ میلادی

مؤلفه	گزارش ۲۰۱۷	گزارش ۲۰۱۸
رتبه	۱۰۰	۱۵۰
امتیاز فاصله تا اقتصاد پیشرو	۵۶/۵۷	۵۶/۵۷
تعداد پرداخت در هر سال	۲۰	۲۰
زمان صرف شده (ساعت در هر سال)	۳۴۴	۳۴۴
نرخ کل مالیات (درصد از سود)	۴۴/۱	۴۴/۷
شاخص پس از پرداخت مالیات (۱۰۰-)	۷۸/۸۱	۲۶/۸۸

Source: Doing Business 2018

ایران در میان ۲۰ کشور منطقه مناسی بر خوردار نیست. جایگاه هجدهم قرار دارد و از جایگاه مناسی بر خوردار نیست.

شکل ۶. مقایسه امتیاز و رتبه ایران و کشورهای منطقه مناسی بر خوردار در سال ۲۰۱۸ میلادی

دستگاه‌های مسئول در حوزه مناسی بر خوردار مالیات، سازمان‌های امور مالیاتی کشور و تأمین اجتماعی هستند. فرایندهای پرداخت مالیات در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۱۷. خلاصه‌ای از موارد مالیاتی

توضیح در مورد نرخ مالیات	نرخ کلی مالیات و عوارض (درصد از سود)	پایه مالیاتی	نرخ مالیات مصوب	زمان (ساعت)	پرداخت‌ها (تعداد)	مالیات یا عوارض اجباری
-	۲۵/۹۴	ناخالص دستمزدها	۲۳ درصد	۲۴۰	۱۲	سهم تأمین اجتماعی پرداختی کارفرما
-	۱۸/۴۱	سود مشمول مالیات	۲۵ درصد	۳۲	۱	مالیات بر درآمد شرکت
-	۰/۳۶	ارزش برآورد شده زمین	۵ درصد	۰	۱	مالیات نقل و انتقال دارایی
-	۰	تعداد چک‌های صادر شده	۲۰۰ ریال به ازای هر چک	۰	۱	مالیات بر تبادل چک (حق تمبر)

توضیح درمورد نرخ مالیات	نرخ کلی مالیات و عوارض (درصد از سود)	پایه مالیاتی	نرخ مالیات مصوب	زمان (ساعت)	پرداخت‌ها (تعداد)	مالیات یا عوارض اجباری
مقدار اندک	۰	برآورد ارزش دارایی	نرخ‌های متفاوت	۰	۱	مالیات بر دارایی
لحاظ نمی‌شود	۰	ارزش افزوده	۹ درصد از امارس ۲۰۱۵	۷۲	۴	مالیات بر ارزش افزوده
لحاظ نمی‌شود	۰	ناخالص دستمزدها	۷ درصد	-	۰	سهم بیمه تامین اجتماعی پرداختی کارمند
	۴۴/۷	-	-	۳۴۴	۲۰	مجموع

Source: Doing Business 2018

راهکارهای پیشنهادی جهت ارتقای جایگاه کشور

- پرداخت آنلاین تمام سهم حق بیمه تأمین اجتماعی: علی‌رغم این که تنظیم الکترونیکی فهرست حقوق و دستمزد توسط بانک جهانی پذیرفته شده است، اما چون بانک جهانی رویه‌هایی را مورد توجه قرار می‌دهد که با محاسبه، آماده‌سازی و ارسال اظهارنامه مالیاتی کلیه سهم حق بیمه‌های تأمین اجتماعی مرتبط باشند و همچنین جهت پرداخت نیازی به مراجعه شخصی و یا ارسال نسخه چاپی نباشد، لذا الکترونیکی بودن مالیات بر نیروی کار نیز پذیرفته نشده است؛
- دریافت الکترونیکی لیست حق بیمه معوق تأمین اجتماعی؛
- دریافت لیست مشترک بابت حق بیمه و همچنین مالیات بر حقوق و دستمزد توسط یکی از دو سازمان: کارفرمایان مشمول قانون تأمین اجتماعی می‌بایست علاوه بر ارسال لیست و پرداخت حق بیمه ماهانه کارکنان شاغل به شعب سازمان تأمین اجتماعی موضوع ماده (۳۹) قانون تأمین اجتماعی، یک نسخه از لیست‌های مربوط را جهت محاسبات مالیات بر حقوق و دستمزد به ادارات دارایی ارائه نمایند. ارسال لیست مشترک موجب تسهیل فرایندها و جلوگیری از فرار مالیاتی فعالیت‌های اقتصادی غیررسمی می‌گردد؛
- حذف دریافت نسخه چاپی رسید پرداخت مالیات: از سال ۱۳۹۵ تاکنون دستورالعمل اجرایی دریافت الکترونیکی اظهارنامه مالیاتی صادر شده است اما همچنان شرکت‌های خصوصی باید نسخه چاپی پرداخت مالیات را به سازمان امور مالیاتی محلی ارسال نمایند. این امر سبب عدم پذیرش الکترونیکی بودن مالیات بر درآمد شرکت‌ها از سوی بانک جهانی است؛
- حذف ارسال اطلاعیه به مؤدیان جهت تأیید ارزیابی صحیح مالیات: از آن جا که بانک جهانی تنها زمانی فرایندی را الکترونیکی می‌داند که هم ثبت و هم پرداخت آن الکترونیکی باشد و نیاز به مراجعه حضوری یا ارسال اطلاعیه و یا نسخه چاپی نداشته باشد، لازم است ارسال اطلاعیه به مؤدیان حذف شود؛

- حذف موارد غیر ضروری از اظهارنامه مالیات بر درآمد شرکت‌ها: علیرغم الکترونیکی بودن فرایند ارسال اظهارنامه مالیات بر درآمد شرکت‌ها، زیاد بودن تعداد صفحات اظهارنامه (۱۴ صفحه) موجب طولانی شدن زمان لازم برای تکمیل آن شده است.
- افزایش کارایی سیستم مالیاتی از طریق افزایش پایه مالیاتی و کاهش نرخ مالیات: با توجه به این که پائین بودن نرخ مالیات موجب افزایش درآمد دولت، جلوگیری از فرار مالیاتی و افزایش اراده عمومی در مشارکت در فعالیت‌های دولت می‌شود، لذا کاهش نرخ مالیات به منظور تشویق شرکت‌ها به پرداخت مالیات ضروری می‌نماید.

۸- نماگر تجارت فرامرزی

تجارت فرامرزی: امتیاز فاصله تا اقتصاد پیشرو ۴۶/۱۱ (بهبود رتبه از ۱۷۰ به ۱۶۶)؛

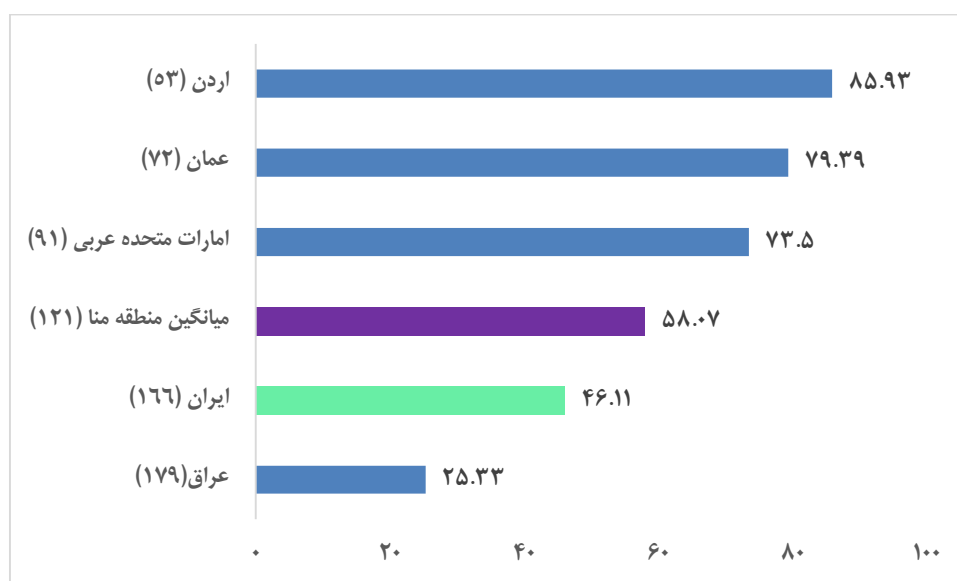
بر اساس گزارش ۲۰۱۸ بانک جهانی، تسهیل واردات و صادرات از طریق بهبود و توسعه پنجره واحد در سال جاری برای ایران مورد پذیرش بانک جهانی واقع شده است. این نماگر در سال ۲۰۱۸ میلادی نسبت به سال قبل ۴ پله ارتقا داشته است.

جدول ۱۸. مقایسه مؤلفه‌های نماگر تجارت فرامرزی طی سال‌های ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸ میلادی

مؤلفه	گزارش ۲۰۱۷	گزارش ۲۰۱۸
رتبه	۱۷۰	۱۶۶
امتیاز فاصله تا اقتصاد پیشرو	۴۶/۱۱	۴۶/۱۱
زمان صادرات (روز)		
مطابقت اسناد (ساعت)	۱۵۲	۱۲۰
موافقت مرز (ساعت)	۱۰۱	۱۰۱
هزینه صادرات (\$) برای هر کانتینر		
مطابقت اسناد (\$) آمریکا	۱۴۳	۱۲۵
موافقت مرز (\$) آمریکا	۵۶۵	۵۶۵
زمان واردات (روز)		
مطابقت اسناد (ساعت)	۲۷۰	۱۹۲
موافقت مرز (ساعت)	۱۴۱	۱۴۱
هزینه واردات (\$) برای هر کانتینر		
مطابقت اسناد (\$) آمریکا	۱۹۷	۱۹۷
موافقت مرز (\$) آمریکا	۶۶۰	۶۶۰

Source: Doing Business 2018

علی‌رغم پذیرش تسهیل واردات و صادرات از طریق بهبود و توسعه پنجره واحد توسط بانک جهانی، ایران در میان کشورهای منطقه منا در رتبه پانزدهم قرار گرفته است و از جایگاه مطلوبی برخوردار نیست.

شکل ۷. مقایسه امتیاز و رتبه ایران و کشورهای منطقه منا در نماگر تجارت فرامرزی سال ۲۰۱۸ میلادی

گمرک جمهوری اسلامی ایران به عنوان اصلی‌ترین دستگاه مسئول در حوزه نماگر تجارت فرامرزی محسوب می‌شود. سایر دستگاه‌های مسئول در این حوزه عبارتند از وزارت صنعت، معدن و تجارت، وزارت امور اقتصادی و دارایی، سازمان توسعه تجارت، سازمان ملی استاندارد، سازمان حفاظت محیط زیست، وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و سازمان امور مالیاتی کشور. مؤلفه‌های نماگر تجارت فرامرزی در جدول ذیل ارائه شده است.

جدول ۱۹. ویژگی‌های صادرات و واردات ایران

ویژگی‌ها	صادرات	واردات
کالا	مواد شیمیایی آلی HS 29	بخش‌ها و لوازم جانبی وسایل موتوری HS 8708
شریک تجاری	چین	کره
مرز	بندر عباس	بندر عباس
فاصله (کیلومتر)	۱۲۹۵	۱۲۹۵
زمان حمل و نقل داخلی (ساعت)	۴۲	۵۳
هزینه حمل و نقل داخلی (دلار)	۷۰۰	۸۰۰

Source: Doing Business 2018

جدول ۲۰. اسناد لازم برای صادرات و واردات کشور ایران

اسناد واردات	اسناد صادرات
بارنامه	بارنامه
سیاهه تجاری (فاکتور)	سیاهه تجاری
حواله ترخیص محموله (ترخیصیه)	اظهارنامه صادراتی (گمرک)
فهرست باربندی (عدل‌بندی)	فهرست باربندی (عدل‌بندی)
گواهی مبدا	گواهی مبدا
اظهارنامه وارداتی گمرک	رسید انبار گمرک
پروانه واردات	مجوز صادرات
گزارش بازرسی	گواهی‌نامه بازرسی
گواهی بیمه	گواهی بیمه
گواهی استاندارد فنی	
رسید انبار	

راهکارهای پیشنهادی در جهت ارتقای جایگاه بین‌المللی کشور

- توسعه سیستم فعالان اقتصادی مجاز (AEO) و راه‌اندازی پروژه کریدر سبز با کشورهای کره جنوبی و چین که به ترتیب بزرگ‌ترین شرکای تجاری در واردات قطعات و لوازم جانبی وسایل نقلیه موتوری و صادرات مواد شیمیایی آلی می‌باشند (بدین ترتیب فعال اقتصادی مجاز هر کشور به عنوان فعال کشور مقابل شناخته می‌شود)؛
- انعقاد تفاهم‌نامه‌هایی با سازمان ملی استاندارد و دیگر سازمان‌های مرتبط با تجارت فرامرزی جهت کاهش فرایندهای صادرات و واردات به منظور کاهش هزینه و زمان؛
- حذف کامل الزام به نسخه‌های کاغذی (چاپی) که علی‌رغم اعلام گمرک بر عدم اخذ نسخه‌ی کاغذی، بخش خصوصی اعلام نموده که گمرک هنوز هم به ارسال و ارائه نسخه‌ی کاغذی اصرار دارد؛
- کاهش حجم کالایی مسیر قرمز به کم‌تر از ۲۰ درصد: در متدلوژی نماگر تجارت فرامرزی، کلیه رویه‌هایی که در بیش از ۲۰ درصد از موارد به کار برده می‌شوند، پس از ثبت زمان و هزینه فرایند لجستیکی کالاهای وارداتی و صادراتی نشان داده می‌شوند. از این‌رو کاهش کالاهایی که از مسیر قرمز عبور می‌کنند، به کم‌تر از ۲۰ درصد می‌تواند زمان و هزینه تجارت فرامرزی را کاهش دهد؛
- ایجاد شبکه‌های نوین ارتباطی زیربنایی به منزله زیربنای عصر اطلاعات و تجارت الکترونیکی (اکثر کاربران پنجره تجارت فرامرزی از کندی سرعت سامانه و شکایت دارند)؛

- اصلاح سیاست‌ها و قوانین گمرکی از جمله: بخشنامه گمرک در خصوص اخذ ۴ درصد از مالیات علی‌الحساب از واردات کالا به شماره ۷۳/۱۴۴/۱۸۳۰۹۴/۹۴۱۲۳ مورخ ۱۳۹۵/۶/۲، ماده ۲۰ قانون تنظیم بخشی از مقررات تسهیل و نوسازی صنایع کشور مصوب ۱۳۸۲/۶/۱۰؛
- واگذاری بخشی از امور تصدی‌گری دولت در حوزه تجارت خارجی به تشکل‌های بخش خصوصی؛
- **حذف کارت بازرگانی:** کارت بازرگانی با کاربردی که در ایران دارد، در دیگر کشورها وجود ندارد. حذف کارت بازرگانی در جهت تسهیل تجارت و فراگیر کردن صادرات و واردات ضروری است؛
- اصلاح فرایندهای الکترونیکی‌شده در سامانه جامع گمرکی؛
- ابطال بخشنامه شماره ۶۸/۷۳/۲۰۵۰۲۹۱ مورخ ۱۳۹۵/۳/۳ در خصوص دریافت ۸ در هزار کلیه کالاهایی که از محل تفاهم‌نامه فی‌مابین گمرک ایران و سازمان ملی استاندارد ترخیص می‌شوند توسط سازمان ملی استاندارد؛
- اصلاح قوانین و مقررات محل مرتبط با تجارت خارجی؛
- **حذف ثبت سفارش:** حذف ثبت سفارش برای تسهیل تجارت و بهبود نماگر تجارت فرامرزی به واسطه کاهش تعداد اسناد، هزینه و زمان ضروری می‌باشد. سیستم ثبت سفارش، به دلیل موازی‌کاری با گمرک اقدامی غیر ضروری محسوب می‌شود.

^۶ - اظهار کالا از تاریخ ابلاغ ۹۵/۶/۲ مشمول مالیات علی‌الحساب واردات قطعی کالا، موضوع بند یک نامه صدر اشاره به میزان ۴٪ از مجموع ارزش گمرکی و حقوق ورودی مندرج در اظهارنامه گمرکی تعیین و موارد ذیل مشمول پرداخت مالیات مذکور نخواهند بود:

الف: واحدهای تولیدی دارای پروانه بهره‌برداری و همچنین ماشین‌آلات خطوط تولیدی برای واحدهای تولیدی دارای جواز تاسیس از وزارتخانه‌های ذیربط ب. کارتهای بازرگانی رتبه بندی شده و دارای رتبه طلایی (رتبه الف) پس از تایید مراتب از سوی اتاق صنایع و معادن ذیربط در هر مورد. ج. وارد کنندگان خوش حساب معرفی شده از سوی سازمان امور مالیاتی کشور با ارائه گواهی مفاصا حساب مالیاتی.

د: وزارتخانه‌های موسسات و سازمان‌های دولتی شهرداری و کلیه دستگاههای اجرایی دارای ردیف بودجه عمومی کشور.
ه: کالاهای وارده از طریق پست و کالاهای همراه مسافر که جنبه تجاری نداشته باشد.

و: کلیه کالاهای موضوع ماده ۱۱۹ قانون امور گمرکی مصوب سال ۱۳۹۰

- در صورت تشخیص گمرک مبنی بر اینکه دارنده کارت بازرگانی علی‌رغم صراحت تبصره ۴ ذیل بند ۳ ماده ۱۰ آیین‌نامه اجرایی قانون مقررات صادرات و واردات اقدام به واگذاری به غیر برای استفاده از مزایای کارت نموده، لازم است علاوه بر اخذ مالیات علی‌الحساب به میزان فوق‌الذکر، مفاصا حساب مالیاتی دارنده کارت بازرگانی نیز اخذ گردد.

^۷ - گمرک جمهوری اسلامی ایران موظف است صرفاً با اخذ ضمانتنامه بانکی و یا بیمه نامه یا سایر اوراق بهادار به میزان دو برابر حقوق ورودی نسبت به ترخیص کالاهای وارداتی موقت (مواد اولیه صنعتی) اقدام کند. در مورد کالاهای واردات موقت، تضمین‌های مذکور پس از صادرات مجدد کالاهای قابل استرداد است و در صورتی که کالاهای وارد شده به صورت موقت از کشور خارج نشود ضمانت نامه‌ها ضبط شده و به حساب درآمدهای دولت واریز می‌شود.

۹- نماگر حمایت از سرمایه‌گذاران خرد

حمایت از سرمایه‌گذاران خرد: امتیاز فاصله تا اقتصاد پیشرو ۳۳/۳۳ (تنزل رتبه از ۱۶۵ به ۱۷۰)

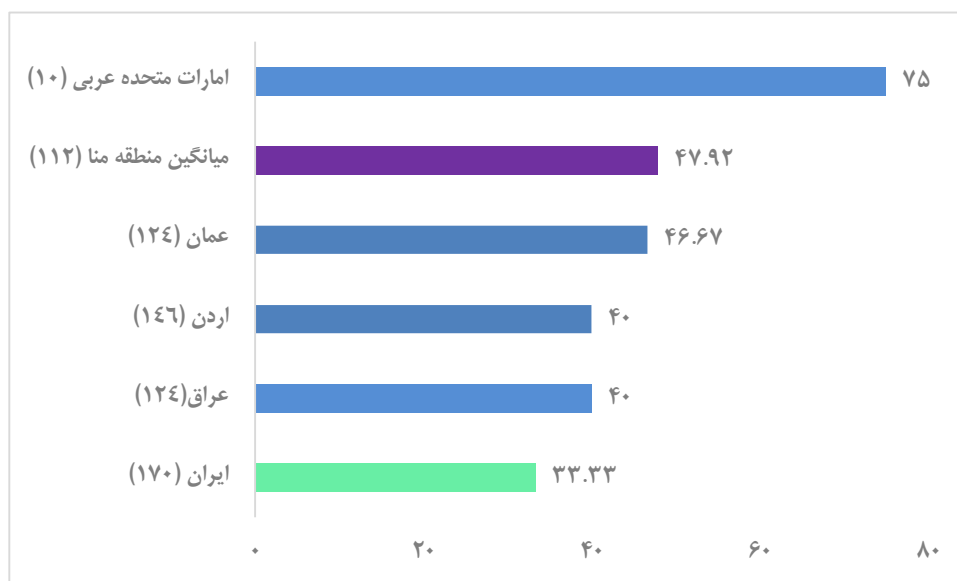
نماگر حمایت از سرمایه‌گذاران خرد به بررسی شش شاخص میزان افشا، میزان مسئولیت مدیر، میزان سهولت شکایت از سهامداران خرد، گستره حقوق سهام‌داران، گستره مالکیت و کنترل شرکت، گستره شفافیت شرکت می‌پردازد. بهبود رتبه کشور در این نماگر نیازمند بازنگری جدی در قوانین مربوط به حوزه حمایت از سرمایه‌گذاران خرد است. شایان ذکر است تنزل ۵ پله‌ای رتبه در این نماگر به دلیل کاهش امتیاز مولفه گستره حقوق سهام‌داران اتفاق افتاده است و دیگر مؤلفه‌های نماگر نسبت به سال قبل تغییری نداشته‌اند.

جدول ۲۱. مقایسه مؤلفه‌های نماگر تجارت فرامرزی طی سال‌های ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸ میلادی

مؤلفه	گزارش ۲۰۱۷	گزارش ۲۰۱۸
رتبه	۱۶۵	۱۷۰
امتیاز فاصله تا اقتصاد پیشرو	۳۳/۳۳	۳۳/۳۳
میزان افشا (۰-۱۰)	۷	۷
میزان مسئولیت مدیر (۰-۱۰)	۴	۴
میزان سهولت شکایت سهام‌داران (۰-۱۰)	۱	۱
گستره حقوق سهام‌داران (۰-۱۰)	۴	۳
گستره مالکیت و کنترل شرکت (۰-۱۰)	۳	۳
گستره شفافیت شرکت (۰-۱۰)	۲	۲

Source: Doing Business 2018

جایگاه ایران در میان کشورهای منطقه منا هفدهم منطقه است.

شکل ۸. مقایسه امتیاز و رتبه ایران و کشورهای منطقه منا در نماگر حمایت از سرمایه‌گذاران خرد سال ۲۰۱۸ میلادی

سازمان بورس و اوراق بهادار به عنوان اصلی‌ترین سازمان مسئول در حوزه حمایت از سرمایه‌گذاران خرد محسوب می‌شود. از آنجا که عمده اصلاحات مربوط به این نماگر ماهیت قانونی و مقرراتی دارد، همکاری مجلس شورای اسلامی در جهت بهبود این نماگر بسیار حائز اهمیت است.

جدول ۲۲. خلاصه‌ای از رتبه‌بندی شاخص‌های حمایت از سرمایه‌گذاران خرد در ایران

نمره	توضیح مربوط به نمره	مؤلفه
۳/۵	-	شاخص قدرت حمایت از سهام‌داران خرد (۰-۱۰)
۴	-	شاخص میزان مقررات تضاد منافع (۰-۱۰)
۷	-	شاخص میزان افشا (۰-۱۰)
۲	هیأت مدیره به استثنای اعضای ذینفع	کدام عضو شرکت از نظر قانونی دارای صلاحیت تصویب معامله خریدار-فروشنده است؟ (۰-۳)
۱	وجود تضاد منافع بدون هیچ‌گونه توضیح	آیا افشای تضاد منافع توسط مدیر نزد هیأت مدیره الزامی است؟ (۰-۲)
۲	افشای معامله و تضاد منافع	آیا افشای معامله به صورت انتشار در اسناد دوره‌ای (مانند گزارش‌های سالیانه) الزامی است؟ (۰-۲)
۲	افشای معامله و تضاد منافع	آیا افشای فوری معامله به صورت عمومی و یا نزد سهام‌داران الزامی است؟ (۰-۲)
۰	خیر	آیا یک دستگاه خارجی باید شرایط معامله را قبل از انجام آن بررسی کند؟
۴	-	شاخص میزان مسئولیت مدیر (۰-۱۰)
۱	بله	آیا سهام‌داران دارای ۱۰٪ سهام خریدار می‌توانند مستقیماً یا غیرمستقیماً بابت خسارتی که معامله به خریدار وارد آورده شکایت کنند؟ (۰-۱)
۰	مسئول نیست	آیا سهام‌داران می‌توانند مدیر ذی‌نفع را به عنوان مسئول خسارات ناشی از معامله به خریدار قلمداد کنند؟ (۰-۲)
۲	مسئول در صورت قصور	آیا سهام‌داران می‌توانند سایر مدیران ذی‌نفع را عنوان مسئول خسارات ناشی از معامله به خریدار قلمداد کنند؟ (۰-۲)
۱	بله	آیا به استناد یک خواسته قابل قبول طرح شده از طرف سهام‌دار، مدیر ذی‌نفع باید خساراتی را که به خریدار وارد آورده پرداخت کند؟ (۰-۱)

نمره	توضیح مربوط به نمره	مؤلفه
۰	خیر	آیا به استناد یک خواسته قابل قبول طرح شده از طرف سهامدار، مدیر ذی‌نفع باید سود حاصل از منافع کسب شده در معامله را بازگرداند؟ (۰-۱)
۰	خیر	آیا مجازات‌هایی مانند پرداخت جریمه و یا حبس در مورد مدیر ذی‌نفع قابل اعمال است؟ (۰-۱)
۰	تنها در صورت تقلب یا سوءنیت	آیا یک دادگاه می‌تواند به استناد یک خواسته قابل قبول طرح شده از طرف سهامدار، معامله را باطل کند؟ (۰-۲)
۱		شاخص میزان سهولت شکایت سهام‌داران (۰-۱۰)
۰	خیر	آیا سهام‌داران مالک ۱۰ درصد سهام شرکت می‌توانند اسناد معامله را قبل از تشکیل پرونده مربوط به شکایت بررسی کنند؟
۰	خیر	آیا خواهان می‌تواند به هر یک از اسناد مربوط به خوانده و یا شاهدان در زمان برگزاری دادگاه دسترسی داشته باشد؟ (۰-۳)
۰	خیر	آیا خواهان می‌تواند تقاضا کند که دسته‌ای از اسناد مربوط به خوانده را در اختیار داشته باشد بدون آنکه نوع سند را مشخص کرده باشد؟ (۰-۱)
۰	خیر	آیا مدعی می‌تواند به صورت مستقیم بر فرآیند اقامه دعوی از مدعی علیه و یا شاهدان سؤال کند؟ (۰-۲)
۰	خیر	آیا جایگاه ادله مورد نیاز در دعاوی مدنی از نمونه‌های مشابه در دعاوی کیفری پایین‌تر است؟ (۰-۱)
۱	در صورت موفقیت‌بله	آیا خواهان‌های سهام‌دار می‌توانند هزینه‌های قانونی خود را از شرکت دریافت کنند؟
۳		شاخص گستره حاکمیت سهام‌دار (۰-۱۰)
۳		شاخص گستره حقوق سهام‌دار (۰-۱۰)
۰	خیر	آیا فروش ۵۱ درصد از سهام خریدار نیازمند تأیید نهایی سهام‌دار است؟
۰	خیر	آیا سهام‌داران دارای ۱۰ درصد سهام شرکت می‌توانند برای شرکت در جلسه فوق‌العاده سهام‌داران دعوت شوند؟
۰	خیر	آیا خریدار در هر زمان برای انتشار سهام جدید باید از سهام‌داران خود مجوز داشته باشد؟
۱	بله	آیا حقوق اشتراک به صورت خودکار به سهام‌داران برای سهام جدید اعطا می‌شود؟
۱	بله	آیا تغییر در یک مجموعه سهام تنها در صورتی امکان‌پذیر است که صاحبان سهام مؤثر تأیید کنند؟
۱	بله	آیا سهام‌داران باید انتخاب و عزل بازرس خارجی را تأیید کنند؟
۰	خیر	آیا سهام‌داران آزادانه قادر به مبادله سهام پیش از تغییرات در شرکت اصلی یا تشکیل جلسه سهام‌داران هستند؟
۰	خیر	با فرض خریدار به عنوان یک شرکت محدود، آیا یک عضو باید پیش از فروش منافع خود به غیر اعضا، ابتدا پیشنهاد فروش منافع خود را به اعضای موجود ارائه کند؟
۰	خیر	با فرض خریدار به عنوان یک شرکت محدود، آیا اضافه شدن یک عضو جدید نیازمند تأیید تمامی اعضا است؟
۰	خیر	با فرض خریدار به عنوان یک شرکت محدود، آیا سهام‌داران دارای ۱۰ درصد سهام شرکت باید برای شرکت در جلسه فوق‌العاده سهام‌داران دعوت شوند؟
۳	-	شاخص گستره مالکیت و کنترل شرکت (۰-۱۰)
۰	خیر	آیا تعیین یک شخص برای ریاست هیأت مدیره و مدیرعامل شرکت ممنوع است؟
۰	خیر	آیا هیأت مدیره باید شامل اعضای مستقل و غیراجرایی باشد؟
۱	بله	آیا هیأت مدیره باید یک کمیته بازرسی مجزا به طور انحصاری متشکل از اعضای هیأت مدیره داشته باشد؟
۱	بله	آیا سهام‌داران می‌توانند اعضای هیأت مدیره را بدون دلیل پیش از اتمام دوره تصدی اخراج کنند؟
۰	خیر	آیا یک مالک بالقوه برای کسب ۵۰ درصد سهام شرکت باید به تمامی سهام‌داران قیمت پیشنهاد کند؟
۱	بله	آیا خریدار باید سود سهام خود را در یک دوره حداکثری تعیین شده توسط قانون پس از اعلام پرداخت نماید؟
۰	خیر	آیا یک شرکت تابعه از خرید سهام منتشر شده توسط شرکت مادر منع شده است؟
۰	خیر	با فرض خریدار به عنوان یک شرکت محدود، آیا مکانیزم مدیریت گره‌گشا وجود دارد؟
۰	خیر	با فرض خریدار به عنوان یک شرکت محدود، آیا یک مالک بالقوه برای کسب ۵۰ درصد سهام شرکت باید به تمامی سهام‌داران قیمت پیشنهاد کند؟
۰	خیر	با فرض خریدار به عنوان یک شرکت محدود، آیا خریدار باید سود سهام خود را در یک دوره حداکثری تعیین شده توسط قانون پس از اعلام پرداخت نماید؟
۲	-	شاخص گستره شفافیت شرکت (۰-۱۰)

نمره	توضیح مربوط به نمره	مؤلفه
۰	خیر	آیا خریدار باید سوددهی ناشی از مالکیت سهام مستقیم یا غیرمستقیم به اندازه ۵ درصد را افشا کند؟
۰	خیر	آیا خریدار باید اطلاعات مربوط به اعضای هیأت مدیره و همچنین اطلاعات مربوط به اشتغال اصلی آنها را افشا کند؟
۰	خیر	آیا خریدار باید گرامت هر یک از مدیران را افشا کند؟
۰	خیر	آیا آگهی دقیق جلسه مجمع عمومی باید ۲۱ روز پیش از تشکیل آن ارسال شود؟
۰	خیر	آیا سهامداران دارای ۵ درصد سهام خریدار مواردی را در دستور کار مجمع عمومی قرار می‌دهند؟
۱	بله	آیا صورت‌های مالی سالانه باید توسط حسابرس خارجی رسیدگی شود؟
۱	بله	آیا گزارش‌های حسابرس باید برای عموم افشا شود؟
۰	خیر	با فرض خریدار به عنوان یک شرکت محدود، آیا باید اعضای آن حداقل یک بار در سال دعوت شوند؟
۰	خیر	با فرض خریدار به عنوان یک شرکت محدود، آیا سهامداران دارای ۵ درصد سهام خریدار مواردی را در دستور کار مجمع عمومی قرار می‌دهند؟
۰	خیر	با فرض خریدار به عنوان یک شرکت محدود، آیا صورت‌های مالی سالانه باید توسط حسابرس خارجی رسیدگی شود؟

Source: Doing Business 2018

راهکارهای اساسی در جهت ارتقای جایگاه بین‌المللی کشور

- اصلاح قانون تجارت با رویکرد بهبود محیط کسب‌وکار کشور؛
- فروش بیش از ۵۱ درصد از دارایی‌های شرکت با رضایت اکثر اعضا؛
- اصلاح مواد ۹۵ و ۹۶ قانون تجارت^۸ به نحوی که امکان حضور در جلسات شرکت برای اعضای که بیش از ۱۰ درصد سهام شرکت را دارا می‌باشند، وجود داشته باشد؛
- اصلاح ماده ۹۱۰۷^۹ قانون تجارت، به نحوی که اعضای هیئت‌مدیره باید مستقل و غیر اجرایی باشند؛
- ایجاد امکان خرید سهام عضوی که با بقیه توافق نداشته باشد؛
- ممنوعیت خرید سهام شرکت مادر برای شرکت‌های تابعه؛
- ایجاد امکان قراردادن موضوع در دستور جلسات توسط سهام‌دارانی که ۵ درصد از سهام شرکت را دارا می‌باشند؛
- الزام به افشای بیشتر معاملات اشخاص وابسته؛

^۸ ماده ۹۵- سهامدارانی که اقلاً یک پنجم سهام شرکت را مالک باشند حق دارند که دعوت صاحبان سهام را برای تشکیل مجمع عمومی از هیئت مدیره خواستار شوند و هیئت مدیره باید حداکثر تا بیست روز مجمع مورد درخواست را با رعایت تشریفات مقرر دعوت کند در غیر این صورت درخواست کنندگان میتوانند دعوت مجمع را از بازرس یا بازرسان شرکت خواستار شوند و بازرس یا بازرسان مکلف خواهند بود که با رعایت تشریفات مقرر مجمع مورد تقاضا را حداکثر تا ده روز دعوت نمایند و گرنه آن گونه صاحبان سهام حق خواهند داشت مستقیماً به دعوت مجمع اقدام کنند بشرط آنکه کلیه تشریفات راجع به دعوت مجمع را رعایت نموده و در آگهی دعوت بعد از اجابت درخواست خود توسط هیئت مدیره و بازرسان تصریح نمایند.

ماده ۹۶- در مورد ماده ۹۵ دستور مجمع منحصر موضوعی خواهد بود که در تقاضا نامه ذکر شده است و هیئت رئیسه مجمع از بین صاحبان سهام انتخاب خواهد شد.

^۹ ماده ۱۰۷- شرکت سهامی بوسیله هیئت مدیره‌ای که از بین صاحبان سهام انتخاب شده و کلاً یا بغضا قابل عزل می‌باشند اداره خواهد شد. عده اعضای هیئت مدیره در شرکت‌های سهامی عمومی نباید از پنج نفر کمتر باشد.

- افشای پاداش مدیران و هیئت مدیره شرکت؛
- افشای اطلاعات مجمع یک ماه قبل از تشکیل مجمع؛
- امکان حسابرسی صورت‌های مالی توسط حسابرس خارجی؛
- شفاف‌سازی در معاملات و برخورد با گزارش‌های مالی غیرواقعی جهت سمت‌وسو دادن به سهام؛
- ایجاد امکان ارتباط مستقیم و اثرگذار میان بدنه سیاست‌گذار و مجری با فعالان بازار یا وجود کانون، انجمن یا صنفی برای فعالان بازار سرمایه به‌عنوان پل ارتباطی با سازمان بورس به منظور رفع مشکلات و سهولت تنظیم شکایات از سهام‌داران عمده؛
- اصلاح و به‌روزرسانی قوانین مخل و دست‌وپاگیر بالاخص در قانون تجارت با عنایت به نیازهای روز.

۱۰- نماگر الزام آور بودن اجرای قراردادها

الزام آور بودن اجرای قراردادها: امتیاز فاصله تا اقتصاد پیشرو ۵۹/۰۷ (تنزل رتبه از ۷۰ به ۸۰)؛

در بین ۱۹۰ کشور مورد مطالعه، در نماگر الزام آور بودن اجرای قراردادها، ایران رتبه ۸۰ را در گزارش ۲۰۱۸ کسب و کار بانک جهانی کسب کرده است که نسبت به سال قبل ۱۰ پله تنزل داشته است. امتیاز فاصله تا اقتصاد پیشرو در گزارش ۲۰۱۸ میلادی ۵۹/۰۷ است که نسبت به سال قبل حدود ۰/۹ کاهش داشته است.

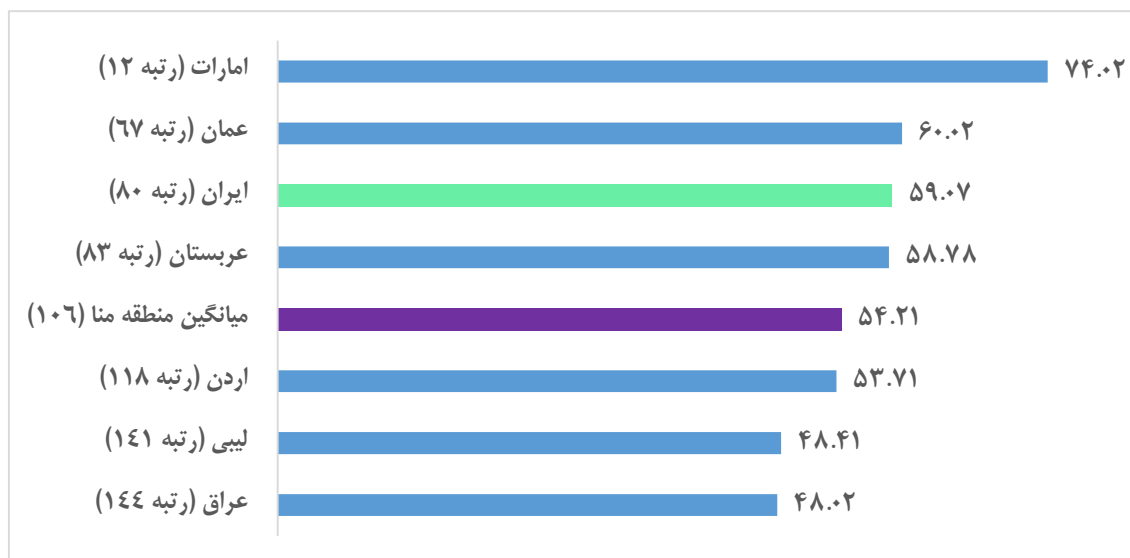
با توجه به اطلاعات منتشرشده در گزارش ۲۰۱۸ زمان مورد نیاز برای حل و فصل اختلافات تجاری در ایران ۵۰۵ روز و هزینه مورد نیاز برای حل و فصل اختلافات تجاری ۱۷ درصد از ارزش طلب و همچنین امتیاز کشور در شاخص کیفیت فرایندهای قضایی ۵ می‌باشد این در حالی است که در گزارش ۲۰۱۷، زمان مورد نیاز برای حل و فصل اختلافات تجاری و هزینه مورد نیاز برای حل و فصل اختلافات تجاری به مانند گزارش ۲۰۱۸ و همچنین امتیاز کشور در شاخص کیفیت فرایندهای قضایی ۵/۵ ذکر گردیده است. همانگونه که مشاهده می‌گردد وضعیت ایران در خصوص نماگر مذکور نسبت به سال گذشته بدتر شده است.

جدول ۲۳. مقایسه مؤلفه‌های نماگر اجرای قراردادها طی سال‌های ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸ میلادی

مؤلفه	گزارش ۲۰۱۷	گزارش ۲۰۱۸
رتبه	۷۰	۸۰
امتیاز فاصله تا اقتصاد پیشرو	۵۹/۰۷	۵۹/۰۷
زمان (روز)	۵۰۵	۵۰۵
هزینه (درصد از طلب)	۱۷	۱۷
شاخص کیفیت فرایندهای قضایی (۱۸-۰)	۵/۵	۵

Source: Doing Business 2018

در میان کشورهای منطقه منا، ایران پس از کشورهای امارات (رتبه ۱۲)، مالت (رتبه ۳۷)، مراکش (رتبه ۵۷)، عمان (رتبه ۶۷)، کویت (رتبه ۷۳) و تونس (رتبه ۷۶)، در جایگاه هفتم قرار دارد.

شکل ۹. مقایسه امتیاز و رتبه ایران و کشورهای منطقه منا در نماگر اجرای قراردادهای سال ۲۰۱۸ میلادی

قوه قضائیه و وزارت دادگستری مهم‌ترین متولیان نماگر اجرای قراردادهای هستند. همکاری مجلس شورای اسلامی در زمینه اصلاح قوانین و مقررات مربوط به این حوزه نیز بسیار حائز اهمیت است.

جدول ۲۴. خلاصه‌ای از جزئیات فرایندهای اجرای قرارداد در ایران

زیرشاخص اجرای قرارداد	
زمان (روز)	۵۰۵
تشکیل پرونده و ابلاغ	۳۰
دادرسی و قضاوت	۲۹۵
اجرای حکم	۱۸۰
هزینه (درصدی از ارزش خواسته)	۱۷
دستمزد وکیل (درصدی از ارزش خواسته)	۱۰
هزینه دادگاه (درصدی از ارزش خواسته)	۲
هزینه اجرای حکم (درصدی از ارزش خواسته)	۵

Source: Doing Business 2018

جدول ۲۵. شاخص کیفیت فرایندهای قضایی

امتیاز	پاسخ
۵/۰	شاخص کیفیت فرایندهای قضایی (۱۸-۰)
۰/۵	ساختار دادگاه و اقامه دعوا (۵-۰)
۰	۱. آیا یک دادگاه یا بخشی از دادگاه منحصرأ برای رسیدگی به پرونده‌های تجاری اختصاص یافته است؟ خیر

امتیاز	پاسخ
۰	۲. دادگاه دعاوی کوچک
خیر	۲.۱. آیا دادگاه دعاوی کوچک یا فرایند بررسی سریع برای شکایات کوچک وجود دارد؟
در دسترس نیست	۲.۲. اگر بله، آیا خودنماینده‌گی مجاز است؟
۱	۳. آیا ابزار توقیف پیش از محاکمه موجود است؟
بله	۳.۱. آیا این استانداردهای زمانی در بیش از ۵۰ درصد از پرونده‌ها معتبر هستند؟
۰/۵	۴. آیا پرونده‌های جدید به صورت تصادفی به قضات داده می‌شود؟
بله، بطور دستی	۵. آیا ارزش شهادت مرد و زن در دادگاه یکسان است؟
خیر	۱-۱. استانداردهای زمانی
۱	۱.۱.۱. آیا قوانینی برای تعیین استانداردهای زمانی کلی برای وقایع کلیدی دادگاه در یک پرونده مدنی وجود دارد؟
خیر	۱.۱.۲. اگر بله، آیا استاندارد زمانی برای حداقل سه واقعه دادگاه تعیین شده است؟
بله	۱.۱.۳. آیا این استانداردهای زمانی در بیش از ۵۰ درصد از پرونده‌ها معتبر هستند؟
۱	۲. تعویق جلسات
بله	۲.۱. آیا قانون حداکثر تعداد تعویق جلسات را تنظیم می‌کند؟
بله	۲.۲. آیا تعویق جلسات محدود به موارد پیش‌بینی نشده و غیر منتظره است؟
بله	۲.۳. در صورت وجود قوانین مربوط به تعویق جلسات، آیا این قوانین در بیش از ۵۰ درصد از پرونده‌ها معتبر هستند؟
خیر	۳. آیا دو مورد از چهار گزارش زیر در خصوص دادگاه‌های صالح را می‌توان ایجاد نمود: (۱) گزارش زمان تنظیم؛ (۲) گزارش مفاصاحساب؛ (۳) گزارش مدت زمان انتظار برای رسیدگی به پرونده‌ها و (۴) گزارش پیشرفت یک پرونده؟
خیر	۴. آیا بیش از تشکیل دادگاه صالح کنفرانس پیش از محاکمه در مورد تکنیک‌های مدیریت پرونده برگزار می‌شود؟
خیر	۵. آیا ابزارهای الکترونیکی مدیریت پرونده برای استفاده قاضی در دادگاه صالح وجود دارد؟
خیر	۶. آیا ابزارهای الکترونیکی مدیریت پرونده برای استفاده وکیل در دادگاه صالح وجود دارد؟
۱	۴-۰. اتوماسیون دادگاه
خیر	۱. آیا در دادگاه صالح می‌توان پرونده شکایت اولیه را به صورت الکترونیکی در یک پلت‌فرم اختصاصی تشکیل داد؟
خیر	۲. آیا انجام خدمات فرایندی به صورت الکترونیکی برای شکایاتی که پرونده آنها قبلاً در دادگاه تشکیل شده امکان‌پذیر است؟
بله	۳. آیا در دادگاه صالح هزینه‌های دادگاه به صورت الکترونیکی قابل پرداخت است؟
۰	۴. انتشار حکم دادگاه
خیر	۴.۱. آیا احکام صادر شده برای پرونده‌های تجاری در تمامی سطوح برای انتشار عمومی از طریق روزنامه رسمی، روزنامه یا وبسایت دادگاه در دسترس قرار می‌گیرد؟
خیر	۴.۲. آیا احکام صادر شده برای پرونده‌های تجاری در سطح دادگاه استیناف یا دیوان عالی کشور برای انتشار عمومی از طریق روزنامه رسمی، روزنامه یا وبسایت دادگاه در دسترس قرار می‌گیرد؟
۲/۵	حل اختلاف جایگزین
۱/۵	۱. داوری
بله	۱.۱. آیا داوری تجاری داخلی تحت تأثیر یک قانون تثبیت شده یا ماده یا بخشی از قانون مدنی تمامی جوانب آن را لحاظ می‌کند؟
خیر	۱.۲. آیا اختلافات تجاری وجود دارد که نتوان از طریق داوری به آنها رسیدگی کرد (بجز مواردی مربوط به نظم و سیاست عمومی)؟
بله	۱.۳. آیا شروط داوری معتبر یا موافقت‌نامه عموماً توسط دادگاه اجرا می‌شود؟
۱	۲. میانجی‌گری/سازش
بله	۲.۱. آیا میانجی‌گری یا سازش داوطلبانه وجود دارد؟
بله	۲.۲. آیا میانجی‌گری، سازش یا هر دوی آنها تحت تأثیر یک قانون تثبیت شده یا ماده یا بخشی از قانون مدنی تمامی جوانب آن را لحاظ می‌کند؟
خیر	۲.۳. آیا انگیزه‌های مالی برای طرفین (به عنوان مثال بازپرداخت هزینه تشکیل پرونده در صورت موفقیت سازش یا میانجی‌گری) در خصوص تلاش در جهت میانجی‌گری یا سازش وجود دارد؟

Source: Doing Business 2018

راهکارهای پیشنهادی در جهت ارتقای جایگاه بین‌المللی کشور

- تمهید اقدامات مورد نیاز (از جمله دادگاه‌های مستقل، تفویض اختیار به دادگاه‌های حل اختلاف، بررسی خارج از نوبت و ...) جهت رفع دعوای تجاری کوچک در حداقل زمان ممکن و بدون دریافت هرگونه هزینه اضافی؛
- برابر بودن ارزش شهادت زن و مرد حداقل در خصوص دعوای تجاری؛
- برنامه زمان‌بندی مشخص از پیش تعیین شده برای رویدادهای مختلف در یک پرونده تجاری؛
- تهیه گزارش وضعیت پرونده و نحوه پیشرفت آن و در دسترس طرفین قرار دادن اطلاعات مورد نیاز در دعوای تجاری؛
- اطلاع‌رسانی و تفهیم دقیق طرفین درگیر در دعوای تجاری قبل از تشکیل دادگاه توسط مراجع ذیربط در خصوص قوانین موجود و مراحل قانونی طی شده توسط دادگاه در آینده؛
- بررسی نسبت پرونده‌های تجاری به کل پرونده‌های در حال بررسی و تخصیص دادن نسبت منابع موجود به‌طور تخصصی به بخش ویژه رسیدگی به پرونده‌های تجاری به شرح ذیل:
  - الف) ایجاد بخش ویژه رسیدگی به شکایات تجاری در دادگاه‌های فعلی؛
  - ب) بررسی پرونده‌های تجاری توسط قضات مختص به این موضوع؛
  - ج) برگزاری دوره‌های آموزشی تخصصی برای قضات.
- برنامه‌ریزی جهت ایجاد بخش‌های رسیدگی به پرونده‌های تجاری کوچک در دادگاه‌های موجود و یا در دادگاه‌های حل اختلاف؛
- ارتقای ابزارهای الکترونیکی در دادگاه‌ها با قابلیت‌های ذیل:
  - الف) ثبت شکایت و اطلاع از وضعیت فعلی پرونده در حال بررسی و همچنین پرداخت هزینه‌های دادگاه به‌صورت الکترونیکی برای عموم مردم؛
  - ب) مشاهده جزئیات مربوط به بررسی پرونده در هنگام تشکیل دادگاه و آگاهی از وضعیت پرونده موکلین برای وکلا؛
  - ج) مشاهده روند پرونده و مستندات موجود و درج احکام صادره بر روی آن برای قضات.
- راه‌اندازی سایت اطلاع‌رسانی در بخش‌های زیر:
  - الف) انتشار احکام غیرمحرمانه بر روی سایت جهت مشاهده عموم (در دادگاه‌ها و دیوان‌عالی)؛
  - ب) اطلاع‌رسانی در خصوص قوانین موجود در حوزه‌های تجاری و جزئیات روند بررسی پرونده؛

ج) درج آمار و گزارشات مربوط به فرایندهای قضایی از جمله تعداد پرونده‌های مورد بررسی، تعداد پرونده‌های خاتمه یافته، متوسط مدت زمان بررسی به پرونده، متوسط مدت زمان انتظار جهت رسیدگی، نرخ‌های پیشرفت در شاخص‌های مطرح در حوزه کیفیت فرایند قضایی و ... .

۱۱- نماگر ورشکستگی و پرداخت دیون

ورشکستگی و پرداخت دیون: کاهش امتیاز فاصله تا اقتصاد پیشرو از ۲۵/۲۵ به ۲۳/۹۳ (تنزل رتبه از ۱۵۶ به ۱۶۰)؛

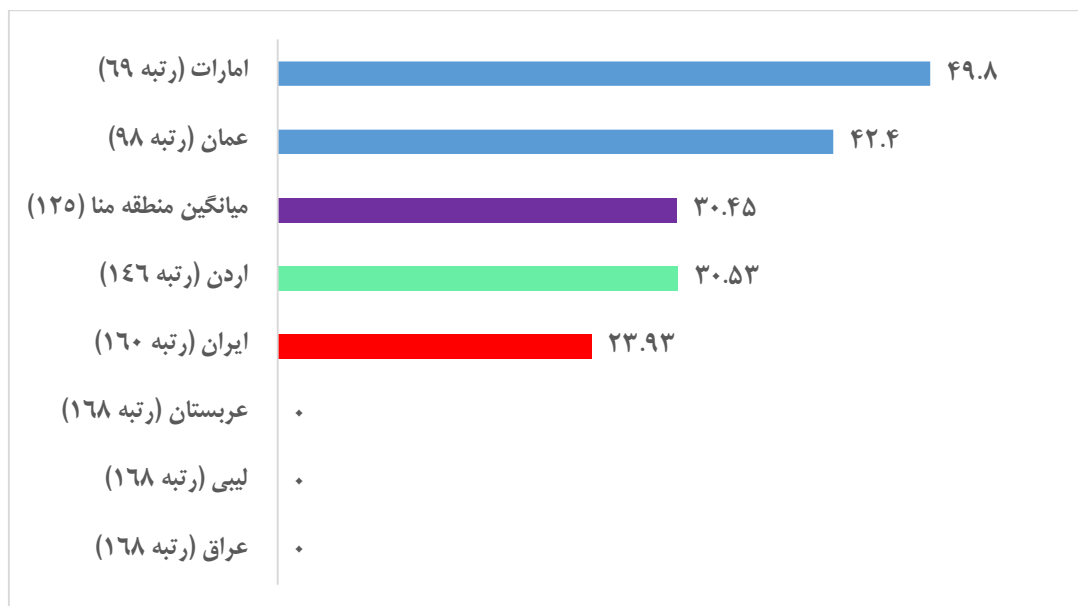
در بین ۱۹۰ کشور مورد مطالعه، در نماگر ورشکستگی و پرداخت دیون، ایران رتبه ۱۶۰ را در گزارش ۲۰۱۸ کسب و کار بانک جهانی کسب کرده است که نسبت به سال قبل ۴ پله تنزل داشته است. امتیاز فاصله تا اقتصاد پیشرو در گزارش ۲۰۱۸ میلادی ۲۳/۹۳ است که نسبت به سال قبل حدود ۱/۳ کاهش داشته است. زمان طی شده برای فرایند ورشکستگی در ایران ۴/۵ سال و هزینه مورد نیاز ۱۵ درصد از دارایی بنگاه بدهکار می‌باشد و همچنین نتیجه حاصله بعد از اتمام فرایند ورشکستگی، فروش تدریجی و نرخ بازستانی ۱۵/۴ سنت در هر واحد دلار و نمره کسب شده توسط شاخص قدرت چارچوب ورشکستگی ۵ از ۱۶ نمره کل می‌باشد. تنزل رتبه این نماگر به دلیل کاهش امتیاز مؤلفه نرخ بازستانی از ۱۷/۹ به ۱۵/۴ اتفاق افتاده است و سایر مؤلفه‌ها نسبت به سال گذشته بدون تغییر مانده‌اند.

جدول ۲۶. مقایسه مؤلفه‌های نماگر ورشکستگی طی سال‌های ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸ میلادی

مؤلفه	گزارش ۲۰۱۷	گزارش ۲۰۱۸
رتبه	۱۵۶	۱۶۰
امتیاز فاصله تا اقتصاد پیشرو	۲۵/۲۵	۲۳/۹۳
زمان (سال)	۴/۵	۴/۵
هزینه (درصد از دارایی)	۱۵	۱۵
نرخ بازستانی (نرخ احیا و تجدید بنگاه اقتصادی) (سنت در هر دلار)	۱۷/۹	۱۵/۴
قدرت قوانین مربوط به ورشکستگی (۰-۱۶)	۵	۵

Source: Doing Business 2018

در میان ۲۰ کشور منطقه منا، ایران در جایگاه پانزدهم قرار گرفته است و از جایگاه مطلوبی برخوردار نیست.

شکل ۱۰. مقایسه امتیاز و رتبه ایران و کشورهای منطقه منا در نماگر ورشکستگی و پرداخت دیون سال ۲۰۱۸ میلادی

قوه قضائیه (اداره کل تصفیه امور ورشکستگی)، وزارت دادگستری و مجلس شورای اسلامی مسئولیت اصلی را در قبال بهبود وضعیت نماگر ورشکستگی و پرداخت دیون دارند. در جدول شماره ۲۸ جزئیات مربوط به شاخص قدرت چارچوب ورشکستگی ارائه شده است.

جدول ۲۷. جزئیات داده‌های مربوط به کارایی طرح دعوی ورشکستگی

شاخص	پاسخ	توضیحات
طرح دعوا	سلب کلیه حقوق راهن نسبت به عین مرهونه	از آنجا که بیزبانک یک طلبکار دارای وثیقه است، فرایند سلب کلیه حقوق راهن نسبت به عین مرهونه توسط سازمان ثبت اسناد برای اجرای تضمینات آن آغاز خواهد شد.
نتیجه	فروش تدریجی	دارایی به منظور برآورده ساختن مطالبات بیزبانک به فروش خواهد رسید و هتل قادر به ادامه فعالیت نخواهد بود.
زمان (سال)	۴/۵	حل و فصل ورشکستگی در ایران ۵۴ ماه به طول می‌انجامد. این مدت زمان با توجه به ترفند به تعویق انداختن فرایند ورشکستگی توسط بدهکار و سایر دلایل از قبیل عوامل خارجی مانند تعطیلات یا حوادث غیرمنتظره است.
هزینه (درصد از دارایی)	۱۵	هزینه‌های اصلی از قبیل هزینه‌های دولتی و دادگاه (تا ۵ درصد) و هزینه‌های وکیل (تا ۷ درصد) و هزینه‌های دلالی (۲ تا ۳ درصد)
نرخ بازستانی: ۱۵/۴		

Source: Doing Business 2018

جدول ۲۸. شاخص قدرت چارچوب ورشکستگی ۲۰۱۸

نمره	پاسخ	
۵		شاخص قدرت چارچوب ورشکستگی (۱۶-۰)
۲		شاخص طرح دعوا (۳-۰)
۰/۵	(ب) بنگاه بدهکار ممکن است تنها برای انحلال، تشکیل پرونده دهد.	در هنگام طرح دعوی ورشکستگی چه فرایندهایی پیش روی بنگاه بدهکار قرار دارد؟
۰/۵	(ب) بله، اما طلبکار ممکن است تنها برای انحلال پرونده تشکیل دهد.	آیا چارچوب ورشکستگی اجازه می‌دهد یک طلبکار برای بنگاه بدهکار پرونده ورشکستگی تشکیل دهد؟
۱	(الف) بنگاه بدهکار عموماً قادر به پرداخت بدهی‌های خود در موعد سررسید نیست.	در چارچوب ورشکستگی، شروع فرایند رسیدگی به ورشکستگی بر چه مبنایی صورت می‌گیرد؟
۲		شاخص مدیریت دارایی‌های بدهکار (۶-۰)
۰	خیر	آیا چارچوب ورشکستگی اجازه ادامه قراردادهای مربوط به تأمین کالاها و خدمات اساسی را به بدهکار می‌دهد؟
۰	خیر	آیا چارچوب ورشکستگی اجازه رد قراردادهای بسیار سنگین توسط بنگاه بدهکار را می‌دهد؟
۱	بله	آیا چارچوب ورشکستگی امکان اجتناب از معاملات ترجیحی را می‌دهد؟
۱	بله	آیا چارچوب ورشکستگی امکان اجتناب از معاملات کمتر از حد ارزش‌گذاری شده را می‌دهد؟
۰	خیر	آیا چارچوب ورشکستگی امکان اخذ اعتبار پس از طرح رسیدگی به ورشکستگی را برای بنگاه بدهکار فراهم می‌کند؟
۰	(پ) پس از طرح رسیدگی هیچ اولویتی به طلبکاران اختصاص داده نشده	آیا چارچوب ورشکستگی اولویتی برای اعتبارات پس از طرح رسیدگی قائل می‌شود؟
۰		شاخص ساماندهی مجدد فرایند رسیدگی (۳-۰)
۰	موجود نیست	کدام یک از طلبکاران به پیشنهاد طرح ساماندهی مجدد رأی می‌دهند؟
۰	خیر	آیا چارچوب ورشکستگی این الزام را دارد که دریافتی طلبکاران مخالف ساماندهی مجدد باید حداقل به همان اندازه‌ای باشد که در یک انحلال به دست می‌آوردند؟
۰	خیر	آیا طلبکاران برای رأی دهی به طرح ساماندهی مجدد به چند دسته تقسیم می‌شوند، آیا هر دسته به طور مجزا رأی می‌دهد و آیا با طلبکاران موجود در هر گروه برخورد یکسانی می‌شود؟
۱		شاخص مشارکت طلبکار (۴-۰)
۰	خیر	آیا در چارچوب موجود الزامی برای موافقت طلبکاران با انتخاب یا انتصاب نماینده مسئول برای به رسیدگی به ورشکستگی وجود دارد؟
۰	خیر	آیا در چارچوب موجود الزامی برای موافقت طلبکاران با فروش دارایی‌های اساسی بنگاه بدهکار وجود دارد؟
۰	خیر	آیا چارچوب موجود، حقی برای طلبکاران در خصوص درخواست اطلاعات از نماینده مسئول رسیدگی به ورشکستگی قائل می‌شود؟
۱	بله	آیا چارچوب موجود حقی برای طلبکاران مبنی بر مخالفت با تصمیماتی که ادعاهای طلبکاران را رد یا تأیید می‌کند قائل می‌شود؟

Source: Doing Business 2018

راهکارهای پیشنهادی در جهت ارتقای جایگاه بین‌المللی کشور

- مشارکت بستانکاران در تعیین یا تأیید / تصویب / رد انتصاب مدیر تصفیه؛
- تدوین قوانین و مقرراتی که صراحتاً بدهکاران را پس از آغاز اقدامات ورشکستگی مجاز به ادامه قراردادهای کند؛
- تدوین قوانین و مقرراتی که به موجب آن چارچوب ورشکستگی به بدهکار اجازه دهد تا پس از آغاز اقدامات ورشکستگی، قراردادهای بیش از حد سنگین (هزینه عملیاتی بیش از سود دریافتی) که در آن هر دو طرف به طور کامل به تعهداتشان پایبند نیستند را قبل از این که به طور کامل انجام شوند، رد کند؛
- تدوین قوانین و مقررات در خصوص سازماندهی مجدد؛
- تدوین قوانین و مقررات صریحی که بستانکاران را مجاز به تأیید فروش اموال پایه طی اقدامات ورشکستگی کند؛
- بازنگری در مدت زمان قانون تصفیه و اصلاح موارد مربوط به نامحدود بودن تسری تاریخ توقف ورشکستگی به ماقبل.

۱۲- جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

بر اساس آخرین گزارش سهولت انجام کسب‌وکار بانک جهانی (DB2018) امتیاز ایران در شاخص کل سهولت انجام کسب‌وکار از ۵۶/۲۲ به ۵۶/۴۸ بهبود یافته است. علی‌رغم افزایش ۰/۲۶ امتیازی، سرعت انجام اصلاحات کشور نسبت به سایر کشورهای جهان کمتر بوده و موجب شده جایگاه بین‌المللی کشور نسبت به سال گذشته ۴ رتبه تنزل یابد. با این وجود ایران در نماگر اخذ مجوزهای ساخت، پس از کشورهای امارات (۲) و قطر (۱۹) در جایگاه سوم خاورمیانه و بالاتر از کشورهای نظیر عمان، عراق و اردن قرار گرفته است. همچنین ایران در نماگر اخذ اعتبار در جایگاه اول منطقه خاورمیانه قرار گرفته است. بررسی وضعیت ایران در گزارش سهولت انجام کسب‌وکار سال ۲۰۱۸ میلادی بانک جهانی نشان می‌دهد، در حال حاضر عدم شفافیت، تعدد قوانین و مقررات، دشواری رعایت قوانین و وجود قوانین، مقررات، بخشنامه‌ها و آئین‌نامه‌های همپوشان، محل و بعضاً متناقض موجب شده شناسایی قوانین و مقررات محل در زمره مهم‌ترین اهدافی قرار گیرد که باید در جهت دستیابی به آن کوشید. در صورتی که کیفیت قوانین و مقررات موجود و حاکمیت آن‌ها، حقوق مالکیت را به روشنی تضمین و تبیین نکند نمی‌توان انتظار داشت که فعالان اقتصادی بخش خصوصی تمایلی به مشارکت در فعالیت‌های اقتصادی داشته باشند. با توجه به این‌که ارتقای تعدادی از نماگرهای سهولت انجام کسب‌وکار بانک جهانی مستلزم اصلاح قوانین مختلف و یا رویه‌هایی است که متولی آن‌ها قوای قضائیه و مقننه است، از این‌رو مقوله بهبود محیط کسب و کار اهتمام و مساعدت سایر قوا را نیز طلب می‌کند و عملاً مکلف نمودن دولت به تنهایی نمی‌تواند هدف نهایی قانون‌گذار را محقق سازد. بدیهی است، توفیق در بهبود محیط کسب‌وکار کشور، با توجه به پیچیدگی ابعاد آن، چند وجهی بودن مسئله، ارتباط وثیق آن با سازمان‌های اجرائی متعدد در کشور و ... علاوه بر نیاز به همراهی، همسوئی و کل‌نگری کلیه دستگاه‌های حاکمیتی در سه قوه، امری بلند مدت است. به همین دلیل لازم است بازنگری در قوانین و مقررات موجود در جهت کاهش دخالت‌های غیرموجه حاکمیت، به شدت مورد توجه قرار گیرد. در جدول ذیل راهکارهای اساسی در جهت ارتقای جایگاه بین‌المللی کشور در نماگرهای کسب‌وکار ارائه شده است:

جدول ۲۹. راهکارهای اساسی در جهت ارتقای جایگاه بین‌المللی کشور در نماگرهای کسب‌وکار

عملکرد	نماگر
<ul style="list-style-type: none"> • ابطال بخشنامه شماره ۹۰/۱۸۹۷۵۱ مورخ ۱۳۹۰/۱۰/۱۹ سازمان ثبت اسناد و املاک کشور در خصوص ارائه گواهی عدم سوءپیشینه؛ • ایجاد امکان انجام درخواست انتشار آگهی ثبت از طریق درگاه ثبت شرکت‌ها توسط روزنامه رسمی و اداره ثبت شرکت‌ها؛ • بازنگری در قوانین و مقررات مرتبط با ثبت شرکت‌ها با رویکرد تسهیل فرایند ثبت شرکت‌ها و کاهش بوروکراسی اداری؛ • حذف یا اصلاح ماده ۱۱۱۷ قانون مدنی؛ • اجرایی‌شدن بند الف ماده (۲) تصویب‌نامه شماره ۲۳۱۱۰/ت/۵۳۰۷۹ مورخ ۱۳۹۶/۳/۱ هیأت وزیران؛ • اجرایی‌شدن بند (ث) ماده (۲) تصویب‌نامه شماره ۲۳۱۱۰/ت/۵۳۰۷۹ مورخ ۱۳۹۶/۳/۱ هیأت وزیران؛ • فراهم ساختن امکان استفاده از امضای الکترونیکی در فرایند ثبت شرکت توسط دستگاه‌های مسئول این حوزه؛ • کاهش و حذف هزینه رزرو نام و حق‌الثبت از مراحل تأسیس و جانشینی آن به سایر خدمات از جمله خدمات مترادف دیگر. 	<p style="text-align: center;">شروع کسب و کار</p>
<ul style="list-style-type: none"> • الزام وزارت راه و شهرسازی با همکاری شهرداری به کاهش ۵ مرحله بازدید از انبار در حال ساخت (مشخصات انبار با توجه به مفروضات بانک جهانی)؛ • اجرایی‌شدن تبصره بند (الف) ماده (۳) تصویب‌نامه شماره ۲۳۱۱۰/ت/۵۳۰۷۹ مورخ ۱۳۹۶/۳/۱ هیأت وزیران؛ • الزام وزارت راه و شهرسازی و شهرداری به درج کلیه قوانین و مقررات و فرایندها و الزاماتی که سازندگان برای اخذ دستور نقشه، مجوز ساخت، پایان کار و ... نیاز دارند، در سامانه شهرداری. 	<p style="text-align: center;">اخذ مجوز ساخت</p>
<ul style="list-style-type: none"> • الکترونیکی کردن درخواست اخذ انشعاب برق از طریق وبسایت وزارت نیرو یا شرکت برق منطقه‌ای؛ • کاهش تعداد روزهای لازم برای بازرسی از محل توسط شرکت برق منطقه‌ای؛ • کاهش تعداد مراحل شاخص دسترسی به برق از طریق ادغام برخی مراحل؛ • اجرایی‌شدن بند (الف) ماده (۵) تصویب‌نامه شماره ۲۳۱۱۰/ت/۵۳۰۷۹ مورخ ۱۳۹۶/۳/۱ هیأت وزیران؛ • اجرایی‌شدن بند (ب) ماده (۵) تصویب‌نامه شماره ۲۳۱۱۰/ت/۵۳۰۷۹ مورخ ۱۳۹۶/۳/۱ هیأت وزیران. 	<p style="text-align: center;">دسترسی به برق</p>
<ul style="list-style-type: none"> • راه‌اندازی سامانه ثبت وثایق؛ • انعطاف‌پذیر و متعدد نمودن وثایق مورد قبول برای دریافت اعتبار؛ 	<p style="text-align: center;">اخذ اعتبار</p>

عملکرد	نماگر
<ul style="list-style-type: none"> • اجرایی شدن ماده (۸) تصویب‌نامه شماره ۲۳۱۱۰/ت/۵۳۰۷۹ مورخ ۱۳۹۶/۳/۱ هیأت‌وزیران؛ • تدوین پیش‌نویس قانونی در خصوص انتقال امانی مالکیت، لیزینگ مالی، تخصیص انتقال بدهی‌ها و فروش با حفظ مالکیت توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران؛ • تدوین پیش‌نویس قانونی توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، در خصوص در نظر گرفتن بازه زمانی برای رسیدگی به حق و حقوق بستانکاران، هنگامی که یک بدهکار تحت نظارت دادگاه وارد یک فرایند سازماندهی مجدد می‌شود. 	
<ul style="list-style-type: none"> • تعیین سقف زمانی در قانون جهت ارائه سند قانونی به منظور اثبات مالکیت مالک؛ • طراحی مکانیسم آنلاین، صرفاً جهت ثبت و پیگیری شکایات مربوط به مالکیت زمین؛ • در دسترس عموم قرار دادن اطلاعات مربوط به مالکیت زمین، بدون نیاز به اثبات مالکیت زمین؛ • بازنگری در قوانین مربوط به هدف تسهیل فرایندهای ثبت مالکیت و کاهش بوروکراسی اداری؛ • حل کارآمد اختلافات زمین و ارائه حکم اولیه دادگاه طی ۱ تا ۲ سال توسط قوه قضائیه؛ • ایجاد امکان دسترسی آنلاین به اطلاعات اسناد قانونی ثبت، جمع‌آوری آمار رسمی از تعداد معاملات و فراهم آوردن مکانیسمی برای اخذ نظرات و پیشنهادات در سازمان‌های نقشه‌برداری و ثبت اسناد و املاک؛ • در دسترس عموم قرار دادن اطلاعات تعداد اختلافات و شکایات زمین به صورت آنلاین؛ • بایگانی الکترونیکی تمامی مدارک و سوابق مالکیت املاک؛ • انعقاد قرارداد در دفاتر اسناد رسمی و پرداخت هزینه‌های لازم و صدور سند مالکیت در یک مرحله توسط وزارت دادگستری و قوه قضائیه با همکاری سازمان امور مالیاتی کشور و سازمان ثبت اسناد و املاک؛ • انجام کلیه امور مربوط به اتصال بانک اطلاعات مورد نیاز دستگاه‌های مرتبط، با سامانه ثبت آنی به‌منظور پاسخ آنی به استعلام دفاتر اسناد رسمی توسط سازمان ثبت اسناد و املاک کشور. 	<p style="text-align: center;">ثبت مالکیت</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • پرداخت آنلاین تمام سهم حق بیمه تأمین اجتماعی؛ • دریافت الکترونیکی لیست حق بیمه معوق تأمین اجتماعی؛ • دریافت لیست مشترک بابت حق بیمه و همچنین مالیات بر حقوق و دستمزد توسط یکی از دو سازمان؛ • حذف دریافت نسخه چاپی رسید پرداخت مالیات؛

عملکرد	نماگر
<ul style="list-style-type: none"> حذف ارسال اطلاعات به مؤدیان جهت تأیید ارزیابی صحیح مالیات؛ حذف موارد غیر ضروری از اظهارنامه مالیات بر درآمد شرکتها؛ افزایش کارایی سیستم مالیاتی از طریق افزایش پایه مالیاتی و کاهش نرخ مالیات. 	
<ul style="list-style-type: none"> توسعه سیستم فعالان اقتصادی مجاز (AEO) و راهاندازی پروژه کریدر سبز با کشورهای کره جنوبی؛ انعقاد تفاهم‌نامه‌هایی با سازمان ملی استاندارد و دیگر سازمان‌های مرتبط با تجارت فرامرزی جهت کاهش فرایندهای صادرات و واردات به منظور کاهش هزینه و زمان؛ حذف کامل الزام به نسخه‌های کاغذی (چاپی)؛ کاهش حجم کالایی مسیر قرمز به کم‌تر از ۲۰ درصد؛ ایجاد شبکه‌های نوین ارتباطی زیربنایی به منزله زیربنای عصر اطلاعات و تجارت الکترونیکی؛ اصلاح سیاست‌ها و قوانین گمرکی از جمله: بخشنامه گمرک در خصوص اخذ ۴ درصد از مالیات علی‌الحساب از واردات کالا به شماره ۷۳/۱۴۴/۱۸۳۰۹۴/۹۴۱۲۳ مورخ ۱۳۹۵/۶/۲، ماده ۲۰ قانون تنظیم بخشی از مقررات تسهیل و نوسازی صنایع کشور مصوب ۱۳۸۲/۶/۱۰؛ واگذاری بخشی از امور تصدی‌گری دولت در حوزه تجارت خارجی به تشکلهای بخش خصوصی؛ حذف کارت بازرگانی؛ اصلاح فرایندهای الکترونیکی‌شده سامانه جامع گمرکی؛ ابطال بخشنامه شماره ۶۸/۷۳/۲۰۵۰۲۹۱ مورخ ۱۳۹۵/۳/۳ در خصوص دریافت ۸ در هزار کلیه کالاهایی که از محل تفاهم‌نامه فی‌مابین گمرک ایران و سازمان ملی استاندارد ترخیص می‌شوند توسط سازمان ملی استاندارد؛ اصلاح قوانین و مقررات محل مرتبط با تجارت خارجی؛ حذف ثبت سفارش. 	<p style="text-align: center;">تجارت فرامرزی</p>
<ul style="list-style-type: none"> اصلاح قانون تجارت با رویکرد بهبود محیط کسب‌وکار کشور؛ فروش بیش از ۵۱ درصد از دارایی‌های شرکت با رضایت اکثر اعضا؛ اصلاح مواد ۹۵ و ۹۶ قانون تجارته نحوی که امکان حضور در جلسات شرکت برای اعضای که بیش از ۱۰ درصد سهام شرکت را دارا می‌باشند، وجود داشته باشد؛ 	<p style="text-align: center;">حمایت از سرمایه‌گذاران خرد</p>

عملکرد	نماگر
<ul style="list-style-type: none"> • اصلاح ماده ۱۰۷ قانون تجارت، به نحوی که اعضای هیئت مدیره باید مستقل و غیر اجرایی باشند؛ • ایجاد امکان خرید سهام عضوی که با بقیه توافق نداشته باشد؛ • ممنوعیت خرید سهام شرکت مادر برای شرکت‌های تابعه؛ • ایجاد امکان قراردادن موضوع در دستور جلسات توسط سهام‌دارانی که ۵ درصد از سهام شرکت را دارا می‌باشند؛ • الزام به افشای بیشتر معاملات اشخاص وابسته؛ • افشای پاداش مدیران و هیئت مدیره شرکت؛ • افشای اطلاعات مجمع یک ماه قبل از تشکیل مجمع؛ • امکان حسابرسی صورت‌های مالی توسط حسابرس خارجی؛ • شفاف‌سازی در معاملات و برخورد با گزارش‌های مالی غیرواقعی جهت سمت‌وسو دادن به سهام؛ • ایجاد امکان ارتباط مستقیم و اثرگذار میان بدنه سیاست‌گذار و مجری با فعالان بازار یا وجود کانون، انجمن یا صنفی برای فعالان بازار سرمایه به‌عنوان پل ارتباطی با سازمان بورس به منظور رفع مشکلات و سهولت تنظیم شکایات از سهام‌داران عمده؛ • اصلاح و به‌روزرسانی قوانین مخل و دست‌وپاگیر بالاخص در قانون تجارت با عنایت به نیازهای روز. 	
	<p style="text-align: center;">الزام آوری بودن اجرای قراردادهای</p> <ul style="list-style-type: none"> • تمهید اقدامات مورد نیاز (از جمله دادگاه‌های مستقل، تفویض اختیار به دادگاه‌های حل اختلاف، بررسی خارج از نوبت و ...) جهت رفع دعوای تجاری کوچک در حداقل زمان ممکن و بدون دریافت هرگونه هزینه اضافی؛ • برابر بودن ارزش شهادت زن و مرد حداقل در خصوص دعوای تجاری؛ • برنامه زمان‌بندی مشخص از پیش تعیین شده برای رویدادهای مختلف در یک پرونده تجاری؛ • تهیه گزارش وضعیت پرونده و نحوه پیشرفت آن و در دسترس طرفین قرار دادن اطلاعات مورد نیاز در دعوای تجاری؛ • اطلاع‌رسانی و تفهیم دقیق طرفین درگیر در دعوای تجاری قبل از تشکیل دادگاه توسط مراجع ذیربط در خصوص قوانین موجود و مراحل قانونی طی شده توسط دادگاه در آینده؛ • بررسی نسبت پرونده‌های تجاری به کل پرونده‌های در حال بررسی و تخصیص دادن نسبت منابع موجود به‌طور تخصصی به بخش ویژه رسیدگی به پرونده‌های تجاری به شرح ذیل: <p style="text-align: center;">الف) ایجاد بخش ویژه رسیدگی به شکایات تجاری در دادگاه‌های فعلی؛</p>

عملکرد	نماگر
<p>ب) بررسی پرونده‌های تجاری توسط قضات مختص به این موضوع؛</p> <p>ج) برگزاری دوره‌های آموزشی تخصصی برای قضات.</p> <ul style="list-style-type: none"> • برنامه‌ریزی جهت ایجاد بخش‌های رسیدگی به پرونده‌های تجاری کوچک در دادگاه‌های موجود و یا در دادگاه‌های حل اختلاف؛ • ارتقای ابزارهای الکترونیکی در دادگاه‌ها با قابلیت‌های ذیل: <p>الف) ثبت شکایت و اطلاع از وضعیت فعلی پرونده در حال بررسی و همچنین پرداخت هزینه‌های دادگاه به‌صورت الکترونیکی برای عموم مردم؛</p> <p>ب) مشاهده جزئیات مربوط به بررسی پرونده در هنگام تشکیل دادگاه و آگاهی از وضعیت پرونده موکلین برای وکلا؛</p> <p>ج) مشاهده روند پرونده و مستندات موجود و درج احکام صادره بر روی آن برای قضات.</p> <ul style="list-style-type: none"> • راه‌اندازی سایت اطلاع‌رسانی در بخش‌های زیر: <p>الف) انتشار احکام غیرمحرمانه بر روی سایت جهت مشاهده عموم (در دادگاه‌ها و دیوان عالی)؛</p> <p>ب) اطلاع‌رسانی در خصوص قوانین موجود در حوزه‌های تجاری و جزئیات روند بررسی پرونده؛</p> <p>ج) درج آمار و گزارشات مربوط به فرایندهای قضایی از جمله تعداد پرونده‌های مورد بررسی، تعداد پرونده‌های خاتمه یافته، متوسط مدت زمان بررسی به پرونده، متوسط مدت زمان انتظار جهت رسیدگی، نرخ‌های پیشرفت در شاخص‌های مطرح در حوزه کیفیت فرایند قضایی و... .</p>	
	<p>ورشکستگی و پرداخت دیون</p> <ul style="list-style-type: none"> • مشارکت بستانکاران در تعیین یا تأیید / تصویب / رد انتصاب مدیر تصفیه؛ • تدوین قوانین و مقرراتی که صراحتاً بدهکاران را پس از آغاز اقدامات ورشکستگی مجاز به ادامه قراردادهای کند؛ • تدوین قوانین و مقرراتی که به موجب آن چارچوب ورشکستگی به بدهکار اجازه دهد تا پس از آغاز اقدامات ورشکستگی، قراردادهای بیش از حد سنگین (هزینه عملیاتی بیش از سود دریافتی) که در آن هر دو طرف به طور کامل به تعهداتشان پایبند نیستند را قبل از این که به‌طور کامل انجام شوند، رد کند؛ • تدوین قوانین و مقررات در خصوص سازماندهی مجدد؛ • تدوین قوانین و مقررات صریحی که بستانکاران را مجاز به تأیید فروش اموال پایه طی اقدامات ورشکستگی کند؛ • بازنگری در مدت زمان قانون تصفیه و اصلاح موارد مربوط به نامحدود بودن تسری تاریخ توقف ورشکستگی به ماقبل.